

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita P. Ignatii Loiolae, Qui religionem Clericorum Societatis Iesv instituit

**Ribadeneyra, Pedro de
Coloniæ Agrippinæ, 1602**

Liber Primvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45323

VITÆ IGNA- TII LOIOLAE

LIBER PRIMVS.

ORTVS IGNA TII, ET VITA,
antequam à seculi vanitate conuer-
teretur.

CAPVT PRIMVM.

IGNATIVS Loiola So-
cietatis IESV auctor,
atque institutor, nobi-
li loco natus est, in ea
Hispaniæ atque Can-
tabriæ parte, quæ Gui-
puzcoa, vel Prouincia vulgo dicitur,
anno humanæ salutis, 1491. Innocen-
tio VIII. Pont. Max. Federico III. Cæ-
sare Augusto, Ferdinando, atque Isa-
bella, Catholicis Hispaniarum Regi-
bus. Patrem habuit Beltranum Loio-
la Dominum, Loioleæ familiæ perã-
tiquæ atque illustris caput. Matrem
verò Marinam Sonem æquè nobi-
lem sceminam, quæ filias quinque ge-
nuit, filios octo: ex quibus Ignatium
postremum felici partu enixa est Qui
puerili ætate transacta, in curiam Fer-
di.

dirandi Regis à parentibus missus est. Adolescentiam autem ingressus, & bellica gloria, & fratrum æmulatione commotus, in eo multum operæ ponebat, ut rei militaris laude esset illustris. Anno igitur Domini 1521. cum Pompeiopolitanam arcem Galli oppugnarent vehementius, (est autem Pompeiopolis ciuitas regni Nauarræ caput) ipsique duces, re desperata, deditioem cogitarent, eius potissimum opera factum est, ut res differretur, & acrius resisteretur ab Hispanis. Sed cum omnes ad oppugnationem machinas Galli admouissent, & tormentis continenter mœnia verberarent, aenea pila bombardæ in eam muri partem, qua Ignatius propugnabat, impacta, crus eius dextrum penitus confregit, atque comminuit: sinistrum verò lapis de muro vi globi labefactato excussus, grauius vulnerauit. Ignatio prostrato, reliqui omnes, qui illius virtute nitebantur, spe defensionis abiecta, deditioem Gallis fecerunt, à quibus captus Ignatius, & in castra ductus, humaniter acceptus est, atque à medicis diligenter curatus. Post aliquot dies liberaliter etiam ad suos dimissus, leuicariorum humeris in patriam reue-

ctus

ctus est. Ibi cum vulnus, dextri praesertim cruris, in dies ingrauesceret, accersiti sunt denuò medici, & chirurgi, qui tibiam rursus esse disiungendam censuerunt: vt quæ ossa, siue aliorum medicorum incuria, minus aptè coagmentata, siue itineris agitatione luxata fuerant, suis locis restituta, coalescerent. Quam excarnificationem ita pertulit, vt neque ingemisceret, neque vultum mutaret, neque vllum infirmioris animi signum ederet: quod & ante à, & postea semper in reliquis corporis cruciamentis, quæ passus est, fortiter praestitit. Inualefcebat interim morbus quotidie magis, eoque iam processerat, vt ab extremo vitæ periculo non multum abesse videretur. Itaque admonitus, peccatorum suorum confessionem fecit, sacramentorumque armis se praemuniuit pridie illius diei, qui beatissimis Apostolis Petro & Paulo sacer est. Cum igitur res iam ad summum vitæ discrimen adducta esset, mortemque
immi-

imminere iudicaret medici, si ad
mediam vsque noctem, nihil me-
lius euenerit: ea ipsa hora vis
morbi remitti apertè cœpit: quod
non absque diuinæ prouidentia con-
silio, diuo Petro deprecatore, fa-
ctum credimus, quem præcipua qua-
dam Ignatius religione semper co-
luerat, quemque adesse, sanitatem-
que adferre, sibi videre visus est. De-
pulso mortis periculo, ossa solidari
iam cœperant, & arctius constringi:
duo tamen supererant incommo-
da; alterum efficiebat os sub genu
relictum, quod extra prominebat
foedius, alterum tibiæ contractæ bre-
uitas, quæ & rectè illum incedere,
& pedibus firmiter consistere pro-
hibebat. Quibus incommodis ut
mederetur, cum elegantia esset ha-
bitusque corporis studiosissimus, at-
que institutum militaris vitæ cur-
sam prosequi statuisset; ex medicis
primum quæsiuit, possetne os il-
lud quod deformiter eminebat ex-
cidi? Possè quidem affirmarunt, sed

gra-

grauissimo tamen dolore, & omnium quos in curatione tolerasset, maximo. Verum ille nihilominus, ut suae voluntati satisfaceret, & (quod me audiente narrauit) ut habiles atque elegantes urbanas ocreas gestare posset, secari os iussit; neque à proposito abduci potuit, ligarique se omnino vetuit, eademque constantis animi firmitate cruciatum illum pertulit, qua superiores vicerat. Atque hoc remedio deformitas ossis sublata est. Tibiæ contractio aliquantulum curata est, cum alijs medicamentis, tum machinis quibusdam, quibus magno multorum dierum dolore, continenter eius breuitas protendebatur, neque tamen usque adeo produci potuit, quin altera breuior aliquanto relinqueretur.

QVARRATIONE ASAECVLI

vanitatis ad Deum conuersus sit

CAPVT II.

INterea cum in lecto iacere cogeretur, offerque in prophanis libris legendis multum temporis collocare solitus, aliquem eiusmodi librum sibi ad manum dari iussit, ut eius lectione tempus falleret. Negantibus familiaribus domi eiusmodi

modi esse libros, duos, Hispanica lingua scriptos accepit, ne proflus ociosus esset, quorum alter Christi Salvatoris nostri, alter Sanctorum vitas continebat. Atque horum quidem librorum lectione, sensim eius animus immutari, & imitandi quæ legebat, studio quodã affici videbatur. Sed quoniam antea vitæ consuetudo corroborata erat, inanium rursus cogitationum concursu obruebantur, ne coalescerent illa tum primùm excepta pietatis semina. Aderat tamen militi suo diuina misericordia, & consopitam virtutem exsuscitabat interdum, ludicrisque, & fallacibus cogitationibus, veras, solidasq; cogitationes ex recenti lectione rursus obiecerat. Quibus commotus eius animus ad Christi, & Sanctorum imitationem tam vehementer accendebatur, ut nullis difficultatibus (quæ multæ occurrebant) ab eo proposito deterreretur. In hac contrariarum cogitationum vicissitudine, distrahebatur in varias sententias, & ancipiti deliberandi cura, huc atque illuc impellebatur: cum mundus apud se retinere Ignatium conareret, Christus verò ad se illum vocaret, & traheret. Erat tamẽ illud in hac cogitatione

B

tatio-

rationū varietate discernimē, quod fluxe
 illæ & vanæ principia habebant læta,
 exitus amaros. Nam præsentēs cūm
 aderant, suauiter quidem sensibus
 blandiebantur, sed recedentes, quasi
 aculeo quodam infixō, mentem aridam,
 & sibi met displicētem relinquebāt.
 At verō illę cogitationes de Deo,
 de Hierosolymitana profectiōe, de
 vitæ asperitate sectanda, de virtutis di-
 gnitate complectenda, non solum dū
 aderant, iocunditatis plenissimæ erāt,
 verū etiam abeuntes, præclara re-
 linquebant suæ lucis & suauitatis im-
 pressa vestigia. In quod discrimen à
 multis quidem diebus præteritum, &
 incognitum, quodam die diuinitus il-
 lustratus, animum intendere cœpit, &
 tum demum intelligere, quantum in-
 ter utrasque cogitationes interesset.
 Quā comparationem cogitationum
 cum cogitationibus, & spiritus cum
 spiritu contentionē, primam omnium
 ratiocinationem fuisse perhibebat ca-
 num, quas plurimas postea de diuinis
 rebus Ignatius habuit. Ex qua, vlti-
 deinceps vberiore spiritalium rerū au-
 ctā, omnium, quas in exercitijs tradidit
 de spirituum diuersitate, præceptionum
 nulli profluxerunt. Etenim animad-

verti

uertit primùm duos esse spiritus, Dei
 & mundi, non solum diuersos, sed pe-
 nitus etiam inter sese pugnantibus; tum
 diligenter obseruauit vtriusq; spiritus
 proprietates. Qua ex obseruatione, di-
 uino munere, & lux consecuta in ra-
 tione est ad eiusmodi spiritus discer-
 nendos ac dijudicandos: & vis quæ-
 dam in voluntate excellens ad ea, quæ
 mundus suggerit, constanter repudi-
 anda, ea verò appetenda, & suscipien-
 da, quæ Dei spiritus proponit, ac sua-
 det. Quæ principia in omnem postea
 vitam diligentissimè seruauit. In hūc
 igitur modum ab oculis depulsa cali-
 gine, cum processus aliquos iā effecis-
 set, & assidua piorum librorum lectio-
 ne diuturna que consideratione diui-
 narum rerum, quas animo conceperat,
 se aduersus omnes diaboli impe-
 tus obfirmasset; cepit serio & graui-
 ter mutandæ vitæ cogitationem suscipere,
 in mētem reuocare peccatorū suo-
 rum maculas, ac secum expendere,
 quibus illas supplicij deleret. Quod cū
 pia cogitatione versaret, & sancta il-
 la æmulandi Christū, & sanctos viros
 desideria animo recurrerent, ad om-
 nes difficultates perumpendas satis
 ea se cogitatione munitū esse existima-

B 2

bat:

bat: in Deo omnia poterō, dat velle,
 dabit & perficere. Cū igitur vitam
 commutare deliberatum ipsi iam ef-
 fet, atque constitutum. de nocte (vt so-
 lebat) surrexit è cubili ad orationem
 aliquando, anxia illa, atque ancipiti
 deliberandi cura liberatus, vt sese per-
 petuum Deo atq; suauissimum sacrifi-
 ciū offerret. Dum autem ante imagi-
 nem immaculatæ virginis Mariæ in
 genua procumbit, & feruentes atque
 humili fiducia mixtas preces ben-
 gnissimo atq; dulcissimo filio per pu-
 rissimam matrem offert, seque spo-
 det vanitatis castris contemptis, in-
 ius potestate fore, eius signa fortitudo
 atque perseueranter sequiturum, su-
 illo Imperatore omnino meriturum
 ecce tibi, terræ motu de repente facti
 domus tota contremiscit, fragor in-
 gens exauditur, cubiculum vbi Ignatius
 us erat à fundamentis cōcutitur. Ita
 que, quemadmodum locus, in quo
 Apostoli orabāt, diuinitus contremuit
 & carcer, vbi Paulus & Silas vincti
 nocte in oratione vigilabant, terræ
 motu cōcussus est, eoq; signo declarauit
 Dominus, & feruorū suorū virtutē
 & orationis efficacitatē: sic nunc Ignatius
 orante, & cubiculo contremiscit

Act. 16.

voluit fortasse idem Dominus ostendere Ignatii preces sibi gratas, & ad impetrandum efficaces. Vel certè, quod in alijs historijs Sanctorum legimus, Demona iam victus ab Ignatio, atque superatus aufugit, & frendens ac fremens, non obscura diritatis atque indignationis suæ dedit signa. Hæc gesta sunt. Certi tamen ab Ignatio nihil aliud cõstitutum est, nisi vt Hierosolymam, vbi conualuisset, proficisceretur, seq; prius flagellis, ieiunijs & id genus asperitatib; generosa quadam indignatione conficeret. Atque his desiderijs tam incensis, cogitationes illæ sordidæ & inanes paulatim refrigescabant. Sed hæc illius desideria excitata iam & confirmata, multo quàm antea inflammavit ardentius præclara quædam atque admirabilis visio. Nam vigilanti nocte quadam Ignatio, clarissima beatissimæ virginis Mariæ, vnà cum sancto puero Iesu species obiecta est: qua aliquãdiu permanente, mirificè recreatus est, & diuina quadam voluptate perfusus. Vnde tantum cum præteritæ vitæ ta diũ cepit, maximeque earum rerum, quæ cum obscœna delectatione coniu-

iur-

iunctæ sunt, vt omnium impudica-
rum rerū imagines, ex animo eius ef-
fluere omnino viderentur. Et sanè ve-
rā fuisse visionem ac fructuosam, res
ipsa comprobauit, cum ab ea hora ad
extremum vsque spiritum, castitatis
integritatem diuino beneficio con-
seruauerit. Hæc meditantem, & res
maximas animo molientem, frater e-
ius, reliquique domestici, sui factum
esse dissimilem, non magno negotio
deprehenderunt. Quamuis enim ani-
mi sui sensum nulli detegeret, vult^{us} ta-
men satis, illo tacente loquebatur. Cū
præsertim accederet iugis precatio,
frequensque lectio, non iam sermo-
nes ludicri cum familiaribus, sed de
diuinis rebus, pietatis, grauitatisque
plena colloquia, multa & diligēs scri-
ptio. Scribebat enim pulcherrima
quæq;, ac maximè insignia Christi,
beatæ Virginis, aliorumq; Sanctorū,
tū verba, tū facta, & in librū perpolitū,
atque elegantem, memoriæ causa,
quā optimis litterarum notis re-
ferebat: Et quidē aureis litteris Chri-
sti, puniceis, beatæ Virginis, varijs co-
lorib. reliquorū Sāctorū exempla. Sed
quanquā ex hisce occupationib. ma-
gnā ipse voluptatē caperet, illa tamen

erat

erat maxima, quam ex fixo cæli, stel-
 larumque omnium percipiebat aspe-
 ctu, quod quidem & sæpè, & diu facie-
 bat, quòd se vehementer accendi ad
 Deo seuiendum, cælestium orbium
 contèplatione sentiret: quod non eo
 solum tempore, sed in omni postea vi-
 la seruauit. Audiuimus enim sæpè il-
 lum, extrema etiam senectute, cum in
 cælum quâ liber circumspectus erat,
 oculos sustulisset, eosque aliquanti-
 sper fixos habuisset, obortis præ læti-
 tia lachrymis, dicentem: Heu quam
 sordet terra, cum cælum aspicio. Hoc
 eodem tempore in pijs exercitatiõni-
 bus, quas diximus, versanti, & animû
 ad maiora paranti, illa etiam cogita-
 tio subiit, quidnam Hierosolymis re-
 diens, potissimum facturum esset. Ex-
 quirebat enim optimum vitæ statum
 in quo totum se, omnibus rebus post-
 habitis, collocaret: & summa par-
 simonia, atque austeritate
 victus macera-
 raret.

B 4

IX

EX PATRIA IN MONTEM

Serratum proficiscitur.

CAPVT III.

Gen. 12.

Sanitate utcumque recuperata, spe-
 cie quidem Ducis Naiarę inuisendi
 (quo cū magna erat Loioleæ familię,
 vetusque coniunctio) sed reuera ut e-
 grederetur de domo, & cognatione
 sua, profectioem parat Ignatius.
 Quem Martinus Garsia frater natu ma-
 ximus & familię caput, rem odoratus,
 seuoatū in interius cubiculam ro-
 gat, & obtestatur, ne se suosque om-
 nes perditum eat, etiam atque etiam
 cogitet, quā directum ad gloriam sem-
 iter sit ingressus, quas res gesserit, qua
 spe & animi & ingenij sit. Omnia, in-
 quit, in te magna sunt: ingenium, gnit-
 iudicium, animus, nobilitas, gratia, xerit
 principium, ciuium beneuolentia, rei inue-
 militaris vsus, prudentia: ad hęc flo-
 litas, rens ac firma ætas, magna expectatio prio-
 omnium: siccine tot spes, tam solitu-
 das, tam florentes euertes? omnium mod-
 expectationem falles? familiam no-
 stram tot ornamentis, quę tibi coeptā d co-
 viā insistenti sunt proposita, spoliabis? deba-
 nisi ego cōtate, tu tamē auctoritate ma-
 cong

ior ca.

iores. Vide, quæso, ne quid in te admittas, quod non solum speratum nobis, nostræque familiæ decus adimat, sed etiam ignominia notas inurar. Ad hæc Ignatius breuiter se sui maiorumque suorum esse memorem, daturum operam, ne ab illis degenerasse, aut familiaris sue splendor obscurasse videatur. Quibus verbis non tam placuit animi fratris, quam illum ab se excussit, atque itineri se dedit. In hoc igitur itinere, quod ab beatæ Virginis ede, in Monte Serrato fecit, duobus ab se famulis dimissis, singulis se noctibus verberibus grauius afficiebat: quod quidem ab eo die, qui initium profectiois fuit, semper in itinere seruauit. Et ut intellegamus, quibus Deus quasi gradibus in milite suo rerum diuinarum cognitionem, animique virtutem auerterit, hoc ille tempore, minimè sanè reuoluebat, quid caritas, quid humilitas, quid patientia, quid sui contemptio, quæ cuiusque virtutis vis, & naturam esset, quibus finibus temperantiam modum circumscriberet, quid ratio, quid spiritualis prudentia postularer: sed id complexus, quod optimè tunc uidebatur, & præsentis statui maximè congruebat, totus in eo erat, ut res
maxi-

maximas, & maximè arduas, quæ pos-
 sitæ sunt in corporis afflictatione, per-
 ficeret: idque hac ratione ductus de-
 cernebat, quod ad hæc normam sancti
 viri (quos sibi ad imitandum propo-
 fuerat) se cõformassent. Nã iam tũ
 Deus regebat Ignatium, vt id semper
 spectaret, id quæreret, quod ad maxi-
 mam Dei gloriam fore iudicaret, id
 que antiquissimum semper habuit. Illi
 læ tamen accessio iam facta erat, vt in
 ijs corporis acerbitatibus confectan-
 dis, non tam peccatorum suorum
 quàm Deo placendi rationem duceret.
 Itaque, detestabatur ille quidem
 præteritiæ vitæ crimina, in ijs tamen
 pœnis, quas ad illa diluēda sponte su-
 bibat, tã erat accensus, & Deo gratifican-
 di studio quodam inflammatus, vt illi
 las cum susciperet, non tã peccata quæ
 Dei honorem atque gloriã sibi pone-
 retante oculos.

Pergentē cœpto itinere Ignatium biuium
 & recta Montem Serratum versus provin-
 gradientem, Sarracenus quidam, subena-
 Maurus affecutus est (Erant per id tẽtet, &
 pus in Hispania Tarraconensi adieret
 huc aliqui ex antiquis eius gentis reum in-
 liquijs) Cum vnã irent, incidit (vt fit) mittere
 illis sermo de virginitate beatæ Virginitatis

gini

ginis Mariæ, quam cum in conceptu
 filij concederet Maurus, à partu nega-
 ret, ad eamq; rē naturales rationes ali-
 quot adferret, neque ad veritatē flecti
 posset ab Ignatio, celeriter præcessit,
 solumque Ignatium reliquit, hæren-
 tem diu, multumque dubitantem, v-
 trum ab se pietas Christiana exigeret,
 vt Maurum consequeretur, & pugio-
 ne confoderet, quòd de beatissima &
 immaculata Virgine coram se igno-
 minosè locutus fuisset. Homo quippe
 militaris, & fallaci veri honoris imi-
 tatione olim delusus, dedecori sibi
 esse ducebat, si quid à religionis
 Christianæ inimico, se audiente,
 de inuiolata sacrosanctæ Virgi-
 nis integritate impunè detrahere-
 tur. Quæ quidem cogitatio in speci-
 em pia, diu, multumque rudem tunc
 Christi militem torsit, in eamque
 deliberationē tādē induxit, vt vbi ad
 iumbiuium (vnde è via publica ad oppidū-
 s prævicinū Mauri declinarat) cōstitisset, ha-
 siubenas mulæ, quæ vehebatur, permitte-
 d tēret, & si ad locum, vbi Maurus erat, di-
 aderteret, quæsitum illum, atque intue-
 s reum interficeret, sin rectà pergeret, o-
 t fmitteret. Atque ita diuina prouidētia
 Viri actum est, vt iumentum lata, faciliq;
 in

via prætermiffa, fuū iter fequeretur
 Ut omnes intelligant, quibus initi
 quibusq; progressibus, Deus militem
 fuum ad extrema perduceret. Nam
 ait D Augustinus, animæ virtutis ca
 paces ac fertiles præmittunt sæpè vi
 tia, quibus hoc ipsum indicēt, cui vi
 tuti sint potiffimum accommodata
 fi fuerint præceptis excultæ. Vnde
 Moyses interficiēs Aegyptium, adhu
 incultus, vitiosa quidem, sed magna
 fertilitatis figna fundebat.

*Lib. 22.
 sent Fall.
 670.*

Exod 2.

Cū igitur non longè à Monte
 Serrato abeffet, in pagum quendam
 peruenit, vbi eum veffitum emit, quod
 Hierofolymam proficifcens geftra
 decreuerat, talarem videlicet, ex can
 bina tela afpera & aculeata, in modum
 facci tunicam. pro militari balteo, fi
 nem. calceos ex fparto contextos, bac
 culum peregrinantis infigne, & ad
 quæ vsum cucurbitulam. Quoniā ve
 rō carnis fuæ imbecillitatem extime
 fcens, fibi ipfe diffidebat (quam
 & diuino vifo erectior, & Deo pla
 cendi ftudio multo iam effet confu
 matior) fpec fuas in beatiffimæ Virg
 nis patrociniō defigens, caftitatis vo
 to in hoc itinere fe fe obftinxit, eam
 que perpetuā Christo, & caftiffimæ at
 qu

que purissimæ eius Matri, feruens spiritu consecrauit: cuius beneficio eam proisus integram (vt paulò antè dictū est) semper obtinuit, tantum & deuotionis ardor, & piū ipsius Virginis patrociniū apud Deum valet.

IN SERRATO MONTE
vestitum mutat.

CAPVT IIII.

VT venit in Serratum Montem (is locus Dei genitrici dicatus) tunc re vnus diei Barcinone distat, estque peregregio Benedictinæ familiæ cœnobio & religionis causa eò confluētium concursu maximè celebris) ibi optimo confessario totius vitæ suæ crimina per triduum ex scripto cōfessus est, illiq; homini omnium primo animi sui propositum aperuit; iumentum reliquit, gladium, pugionemque, quibus mundo meruerat, ante aram beatissimæ matris Dei appendi iussit. Prius die verò eius diei, qui hominibus, verbo Dei incarnato, salutis inirium attulit, anni 1522. noctis tenebris tectus, quàm occultissimè potuit, ad mendicum quendam, pannosumque hominem adit: suas vestes sibi detractas illi dono

dono

dono dat: ipse verò optato illo suo
 fumento induitur, & ad sacram di-
 nã matris aram consistit. Cùm autem
 in prophanis libris legisset ritum, quod
 noui milites olim inaugurabantur,
 eius ritus imaginem quandam spiri-
 tualiter in se repræsenteret, non
 contra diabolum armis accinctus, pro-
 sim stans, partim in genua procu-
 bens, totam noctem illam coram
 cratissimæ Dei genetricis imagine
 insomnem duxit, se illi commẽdantem
 sua flagitia deslens, meliora animi
 concipiens, ac ne à quopiam agnos-
 posset, mane ante lucem (non quidem
 recto itinere, quod Barcinonẽ ducit
 sed deflexo) in oppidum Minorissiam
 quæ hodie Mantesa dicitur, & à Monte
 Serrato nouem passuum millibus
 distat, festinus diuertit, vili tegumẽto
 ex tela (vt diximus) tectus, baculo ar-
 matus, fune præcinctus, nudo capite
 & pede altero. Nam alterum, quod ex
 recẽti vulnere infirmum haberet ad-
 huc, & crus fascijs conuolutum, singu-
 lis noctibus intumesceret, calceò ad-
 uersus cæli, solique iniuriam munien-
 dum sibi existimauit. Vix à Monte Ser-
 rato tria passuum millia processerat,
 eum illum inusitato gaudio expletum,
 & ne-

& noui habitus letitia gestientem homo quidam curriculo consecutus, percontari coepit, dedissetne dono vestes suas egeno cuidam, quem hoc ipsum affirmantem, Praetor in vincula coniecerat, furto ab eo sublatas arbitratus? His auditis, Ignatius vultum, vocemque mutauit, & lachrymas etiam profudit, illud apud se etiam atque etiam cogitans, ne potuisse quidem se sine damno alterius & iniuria benefacere. Ex quo periculo, ut immerentem hominem eriperet, vestes se dedisse confessus est: neque tamen quisnam, unde, cuias esset, interrogatus, aliud respondit: cum haec ad miseri hominis liberationem nihil pertinerent.

DE VITA AB EO
Manrese instituta.

CAPVT V.

MAnresam ubi peruenit, in Xenodochio mendicorum hominum pedem primo fixit, ibi sese ad strenuè secum, & cum diabolo decertandum comparauit: nihilque prius habuit, quam ut genus suum, praeteritaque vitæ rationem occultaret, & omnib. igno-
tus de-

tus delitesceret, Vestitus is erat, quem
 supra diximus: sed quòd in capillo cu-
 rando, comendoq; & reliquo corporis
 exornando curiosior in seculo fuerat
 vt nimium cultum diligenti neglecto
 compensaret, cæsariem, quam pro illi-
 us seculi more elegantem habebat, so-
 lutam, & impexam reliquit: caput die
 noctuque semper nudum habuit: un-
 gues, & barbam ex crescere per incuriam
 fuit: tertie præterea diebus singu-
 lis acriter verberabat, septem horas in
 oratione, fixis humi genibus pone-
 bat: idque magno studio & ardenti
 Missæ sacrificio, Vesperarumq; & Co-
 pletonij precationibus intererat, et
 eaque re magnam capiebat animo vo-
 luptatem. Cogebat quotidie stipem, a-
 qua & pane vitam tolerabat, carnibus
 vinoque semper abstinens, omnibus
 diebus, præterquam Dominico, ieiunans,
 humi cubans, noctis maximam
 partem vigilans, singulis diebus Domi-
 nicis peccata sua confessione eluens
 & sacræ Synaxis præsidio sese confir-
 mans: tam impensè corpus suum in ser-
 uitudinem rediges, vt quicquid oblecta-
 tionem vllam corpori posset adferre,
 studiosè refugeret. Quocirca cum esset
 maximis viribus, & corporis firmitate
 præstans,

præstās, breui vigor omnis eius emar-
 cuit, & hac vitæ acerbitate nō medio-
 critèr debilitatus est. His rebus fiebat,
 vt hominum animos in se cōuerteret,
 & alliceret, qui plurimi cum ad eum
 venirent, in illiusq; se familiaritatem
 insinuare cuperent, nō multo etiam ma-
 gis eius sermonibus inflammabantur.
 Nam etsi rerum adhuc erat spiritaliū
 rudis, & parum in virtutum exercita-
 tione versatus: ijs tamen erat faci-
 bus diuini amoris incensus, vt facilè,
 quod intus continebat, se foras effer-
 ret. Itaq; eius ardens de diuinis rebus
 sermo, ac vehemens ad virtutum co-
 hortatio, cum sanctæ vitæ exēplo cō-
 iuncta animos hominum & Deo conciliare,
 & sibi ipsi beneuolentia deuincire,
 atque etiam admiratione suspendere,
 spiritu sancto iuuante, facilè poterat.
 Cū eò præsertim accederet per-
 uulgata iam eius nobilitatis opinio,
 quæ rumoribus aucta, supra veritatem
 etiam (vt mos est) multorum sermone
 celebrabatur. Permanerat enim
 rumore nuntio, quod in Serrato Monte
 remotis arbitris, Ignatius fecerat, &
 quāuis ipse lucernam sub modio ab-
 scōderet, Dominus tamen eā super eā
 delabrum ponebat, vt luceret omnib.

Matth. 5.

SCR V.

40 VITAE IGNATII
SCRIPVLIS ANGITVR,
& probatur à Deo.

CAPVT VI.

IN hanc palæstram noster miles ingressus, quatuor iam menses pugnando traxerat, calliditatem demonum quicum pugnam inierat, cogitationesque profus ignorans. Tenebatur enim eundem tenorem vitæ, & iniquabili conscientiaë tranquillitate persistabat. Nondum tentationum aculeo excruerat Satanas, nondum terrorum minasque suas tyroni Christi intortauerat: nōdum depulsis tenebris, rufus consolationis lumen redierat, nondum deniq; commutationes rerum & spiritualis hominis affecti & læti, incenit, & exultantis vicissitudines, conuersionesque perspexerat; cum illud die quodam, situ squaloreq; confectus & in Xenodochio versantem aggressus est: Et quid tu in his sordibus, inquit, in hoc pedōre iaces? quid vilibus vestibus, & obsoletis sordidatus incidis? & quid cum abiectis hominibus sedens, generis tui nobilitatem obscuras? Sed Ignatius cōfestim se medicum socium propiorē adiunxit, & familia

rius etiam versari inter eos cœpit, atq;
hoc eius factō diabolus repulsus est.
Alio item die, cū fessus valde esset,
illam etiam cogitationem permole-
stā passus est: Qui (inquit) fieri potest,
vt duram hęc, & feram agrestium ho-
minum vitam septuaginta annos, ad
quos victurus es, perferas? cui ille: Nū-
quid tu mihi vnus horæ spacium cer-
tum præstabis? vitæ enim momenta
non in tua, sed in Domini sunt pote-
state & 70. anni laborum ac pœnitent-
tiæ, quid sunt cū æternitate collati?
Atque his duobus tantum telis apertè
intentatis, per vniuersam vitam appe-
titus eius animus est, vt à cœpto viuendi
cursu pedem referret. Quòd cū eius
omnis vita laborū, periculorum, mo-
lestiarum, vexationū plenissima fue-
rit, (vt ex ijs quæ fecit, passusque est,
facile apparet) perspicuum est diuinæ
erga Ignatium benignitatis argumen-
tum, quā illum Dominus præuenit
in benedictionibus dulcedinis. Il-
lud tamen noui, ab hac tentatio-
ne, eius animo accidit, quòd mag-
nas interdum permutationes, con-
trariosque quasi spirituum impulsus
sentire cœpit. Nam oranti aliquando
illi, & in pijs exercitationibus religio-
sè

sè versanti, exarescebat repente non
 nunquam animus, & in eas angustias
 incidebat, ut se explicare vix posset:
 ubiq; displiceret, & diuini spiritus iu-
 tatem minimè sentiret. Rursus tam
 tam copiosa diuinæ consolationis
 affluebat, ut in eius luce, præcedentis
 mœstitiæ caligine non appareret quid
 Quod ille discrimen, varietatem
 attendens, admirabundus, & rei non
 tate percussus, Quid hoc, inquit, nisi
 quam nos viam ingredimur: quod
 litæ genus arripimus? Sed interim
 scrupulorum stimulis pungi, & peccato-
 rum suorum conscientia torqueri
 coepit, ut lachrymans dies cum noctibus
 iungeret, semper anxius, semper
 sollicitus. Etsi enim quàm accuratim
 mē omnia præteritæ vitæ crimina
 rat confessus; illa tamen semper
 extimulabatur, nū hoc confessus sum
 num illud bene explicauimus: num satis
 pertè quæ ad rem pertinebant adieci-
 num aliquid vel affixi, vel omisi: quibus
 quidem aculeis adeò vexabatur, nu-
 nusquam acquiesceret, nullis orationibus,
 vigilijs, ieiunijs, flagellis denique
 leuaretur: sed mœrore prostratus,
 quadam acerbissimi doloris carnifici-
 na exanimatus, & confectus iacere

Ad sacratissimam Eucharistiam de more, quasi ad sacram anchoram confugiebat: sed cum ori iam admoueretur panis viuificus, scrupulorum vi, & subito quasi ventorum cōcurfu abreptus, surgebat, & lacrymis se gemitibusq; penitus dabat, & ad Dominiū clamabat, Domine vim patior, respō- *Isa. 38.*
 de pro me: & infelix ego homo, quis *Rom. 7.*
 me liberabit de corpore mortis huius? Occurrebat quidem vnum illi remedium, idq; presentissimū, si spiritalis pater, cui cōscientiam suam, & inter nos animi motus omnino aperiebat, tranquillo se, pacatoq; animo esse iuberet, & Domini nostri Iesu Christi nomine mandaret, ne exacte vite peccata amplius confiteretur. Sed tamen, ne à se profecta medicina sanitatem non faceret, sed dolorem augetet, spiritali hoc patri dicere non audebat. Cum igitur aliquandiu hanc mentis vexationem pertulisset, quodam die tam grauitate, dolenteq; ab ijs scrupulorum tormentis est habitus, vt omni solatio destitutus, se totum orationi traderet, & fidei feruore succensus, clara magnaue etiam voce clamaret: Infelix ego homo, quis me libe- *Rom. 7.*
 rabit de corpore mortis huius? Domi- *Psal. 143.*
 ne

ne vim patior, responde pro me. Sues lud
currere Domine, subueni Domine: Et one
mitte manum tuam de alto Domine: ut po
misericordia mea, refugium meum in m
liberator meus: Protector meus in te an q
spero, quia nullam ab hominibus, nepte
lam à creata vlla natura pacem aut rehil
quem inuenio. Attende, & fac: illuiter
mina faciem tuam super seruum tuum cui s
um: ostende mihi viam, in qua ambulaba
lem, quia Deus meus es tu. Quòd si velas in
catulum præceptorem mihi, & periculis v
turbatæ mentis pacificatorem dede illic
ris, ego verò non recuso: libenter illius a
lunam ducem, illum vitæ magistrum titatu
auctore sequar. Inter hæc rursus vehemelle
mētissima hominem cogitatio inuare he
debat, vt ex cellula, vbi erat (nam eum
hospitali pauperū domo in Domini mor
canorum cœnobium emigrarat) secessisse
præcipitem daret. Sed ille: Non faciant
am, non te offendam Domine: quia tibi su
es Deus meus, fortitudo mea: quare me de D
repulisti, & quare tristis incedo, dum remi
affligit me inimicus, dum dicitur mihi Deo
quotidie, vbi est Deus tuus? In has vo xim
ces erumpenti, & præ dolore gemen die
ti venit in mentem cuiusdam san pug
cti viri, qui, vt nescio quid à Deo im nebr
petraret, tam diu cibo abstinuit, dond lus o
illu

*Psal. 17.**Psal. 118.**Psal. 42.*

Suo iud consequeretur. Ad cuius imita-
tionem, statuit non prius cibum ullū,
nec potum capere (nisi fortè mors illā
eum mineret) quàm optatam mentis
in tranquillitatem inueniret. Quocirca
septem integros dies ita ieiunus fuit,
ut nihil vt omninò gustaret, cum tamen
illinterea, vel de quotidiana precatione
in tu cui septenas flexis genibus horas va-
mburabat) vel de verberationib. quas ter-
si velas in dies singulos vsurpabat, vel de
periculis vsitatis instituti ipsius officijs, ni-
de de illiccirco remitteret. Et cum se viti-
teribus adhuc integris, minimeque debi-
um titatum videret, & progredi longius
vehementer prohibitus à Confessario est, ac
inua vehementer deterritus, iussusque ci-
um cibum capere, cum die Dominico suo
minimè illi peccata sua, & quid etiam fe-
) fecisset, indicasset. Paruit cōfessario ne-
a facili absolutionem se daturum, ni ci-
uia cibū sumeret, & hortanti vt peccata sua,
de Dei benignitate cōfusus ab illo tibi
dum remissa piè crederet, ne repugnare
mih Deo velle videretur, eoq; se die, & pro-
sximo liberum sensit: tertio verò post
men die oppugnatus iterum est, sed op-
san pugnationis is finis fuit, vt disiectis te-
o im nebris, quas rebus clarissimis diabo-
done lus obducere conabatur, & reddita di-
illu

uina luce, quasi apertis oculis, è se
 no excitatus, magna animi claritate
 constantiaq; ante actæ vitæ memori-
 am obliuione obruere, & obducta pe-
 catorum vulnera amplius in confe-
 sione non refricare decerneret: tan-
 tamque mentis tranquillitatem, &
 spirituum discretionem, atque ser-
 pulosarum mentium curandarum gra-
 tiam à Deo est cōsecutus, ut nemo se-
 rē hac ægritudine affectus, sanitatem
 ab Ignatio non inueniret. Neq; enim
 sibi solū probabatur, sed nobis et-
 iam erudiebatur Ignatius. Probat enim
 Deus cum omnes milites suos, tum
 os maximè, qui reliquorum duces fi-
 turi sunt, humiles, & probatos conse-
 latur, ut possint & ipsi consolari eos
 qui in omni pressura sunt.

2. Cor. 2.

POST TENTATIONE

Illustratur.

CAPVT VII.

CVM igitur Dei misericordia
 tentationum angustijs emer-
 set, & tanq; iccirco de summa animi
 contentione ad virtutum omnium
 veram in se imaginem exprimenda

nihil omnino remitteret : placuit remuneratori bonorum omnium Deo, seruum suum diuinis consolationibus mulcere, & mentem illius cælestium mysteriorum cognitionibus illustrare, vt secundum multitudinem dolorum, quos in corde suo pertulerat, cōsolatio res Domini letificarent animā eius. Ergo quamuis iam inde à principio tractaret Deus Ignatiū (vt ipse dicere solitus est) præceptoris more tenerum pueri animū informantis: post prima tamen tentationum rudimenta plenius illum erudiuit. Ex quo cum magna erga tres sanctissimæ Trinitatis personas deuotione teneretur, singulisq; suas preces, stasq; quotidie persolueret, die quadam in scalarum gradibus templi Dominicanorū consistens & horarias B. Virgini preces recitans, cœpit ita in Deum intellectu ferri, quasi sanctissimam Trinitatem specie quadam visibili id significante exterius, quod interius percipiebat, cerneret, ea diuinæ consolationis magnitudine & copia, vt sibi à superioribus, fletuque etiam inter ipsas publicas supplicationes, quas deinde persequutus est, ad prandium vsque temperare nequiverit, aut verò à prandio

Psal. 93.

C

dio

dio aliud omnino vel cogitare, vel
 qui, quā de sanctissima Trinitate, ta
 ta, tamque varia rationum, similitu
 num, atque exemplorum copia, ut a
 mirationi omnibus audientibus esse
 Quæ res ita in eius mente hoc inel
 bile mysterium inscripsit, ac vel
 impressit, ut illo ipso tempore, hoc
 legendi scribendique tantum scie
 de, eo librum scribere sit aggressus,
 ad totam vitam inculptę illius veri
 tis vestigia extarent. Semper enim
 ad sanctissimam Trinitatem orat
 nem funderet, (quod frequenter,
 diu faciebat) eximiam diuinę con
 lationis suauitatem percipiebat, &
 quando quidem singularem quā
 in Deum Patrem totius diuinitatis
 tem, & reliquarum personarum or
 nem, atque principium, deuotione
 sensit: deinceps etiam in Filium
 stemō in Spiritum Sanctum, singu
 tim se singulis personis commend
 & tradens. & simul ex omnibus,
 ex vno atq; eodem gratiarum om
 plenissimo fonte, virtutes omnes
 undanter hauriens.

Alio item tempore, magna cū
 tus alacritate modus eius menti
 ctus est, quo mundum Deus cond
 qu

quem longo post interuallo, cum hæc eadem ipse met pater narraret, se non satis affirmabat explicare posse.

In templo etiam eiusdem monasterij, cum rei diuinæ venerabūdis inter-
esset, & corpus Domini adorandum populo proponeretur, mentis oculis quodā die clarè vidit augusto illo, atq; tremendo Sacramento Dominum Iesum Christum, verum Deum, atq; hominem verissimè contineri.

Sæpissimè orationi intentus, & diu quidem Christi Redemptoris nostri humanitatē interiore animi vidit obtutu, & aliquando beatissimam etiam Virginem Mariam: neque id Manresæ tantum, sed post etiam Hieroselymis, & non longè ab urbe Patauio, & aliàs sæpè. Quibus quidem visis, ita in fide ac spiritu confirmatus, & celesti lumine completus est, ut sæpè hæc secum reputans, illud etiam statueret, si aut sacrarum litterarum monumentis consignata mysteria fidei non essent, aut certè si sacra scriptura (quod fieri non potest) intercidisset, sibi tamen ita esse certa, penitusque infusa, ut ex illis tantum, quæ viderat, non dubitaret, & rectè ea intelligere, & alijs tradere, & pro illorū defensione

etiam mortem oppetere.

Egressus die quodam Manresa templum, quod ab oppido mille passibus abest, diuinarum rerum contemplatione suspensus, paululum comedit in via, quam fluuius præterlabitur, faciemque conuertit ad flumen: mentis ei oculi aperti, atque illustrati suat, non ita quidem, ut speciem quam, aut in sensus cadentem imaginem videret, sed ut permulta, tum ad fidei mysteria pertinent, tum ad scientiarum cognitionem, optime intelligeret; tanta, tamque clara luce, ut ab eo res ipsæ nouo quodam lumine cernerentur.

[Porro hæc mentis illustratio, adeo copiosa fuit, atque excellens, ut ipsemet Ignatius negaret, reliquas omnes illuminationes atque diuina adiumenta, quæ per totam vitam ad annum 62. ætatis suæ à Deo accepisset, in vnum coaceruata, cum vna posse conferri: sed quæ quidem aliàs, vel studio, vel labore, vel naturali lumine didicisset, minus quam quantum tunc quidem accepisset. Quæ res, cum fixum hominem, hereticeque diu tenuisset, ad crucem iuxta erat, genu flexo procubuit,

LIBER I.

Deo Opt. Max. pro hoc tãto benefico
 gratias agret. Antè verò quàm huius
 modi visis illuminaretur, cùm in ho-
 spitali domo adhuc ageret, & aliàs si-
 quãter, sese illi clara luce pulchra que-
 dam species obiecerat, quam non sa-
 tis discernere poterat, aut quid esset,
 ex quo esset, ex quove constaret, in-
 ternoscere: nisi quod serpētis nõnullã
 formã præ se ferre videbatur, multis
 quasi oculis resplendens, cuius præsen-
 tis quantũ aspectu recreari videbatur,
 tantũdem ex discessu doloris, ac mœ-
 stitiæ sentiebat. Hoc igitur visum læ-
 pissimè ipsi ante oculos versatum,
 nunquam tamen cognitum, illi se ad
 crucem istam iacenti, rursus obiecit:
 sed diuino iam lumine plenus, & ante
 crucem procumbens, facile perspexit,
 rem illam non ea esse pulchritudine,
 atq; splendore, quo se illi antea offere-
 bat, aperteq; cognouit illũ esse demo-
 nem. Ex quo, longo etiã post tempore
 sæpius illi apparuit, non in via tãtum-
 modò, sed Lutetiæ etiam Parisiorum,
 & Romæ, non iam luce coruscus, sed
 aspectu deformis, & abiectus, ita vt
 baculo, quem gestare manu solitus e-
 rat, facile illum ab se abigeret.

Porro Manresæ cum adhuc versare-

tur, ijs, quas diximus, occupationibus
 tam ardentem deditus, accidit ut die
 quodam sabbathi, sub horam Completo-
 rij, à sensibus sic destitueretur, &
 à pijs quibusdam viris & mulieribus
 repertus, pro mortuo haberetur
 & nisi cordis tenuem palpitationem
 quidam deprehendissent, sepultus
 proculdubio mandauissent. Māsit
 tem in hac extasi siue abstractione
 sensibus, ad alterum vsque diem sab-
 bathi sequentis hebdomadae: quo die
 hora Completorij quasi è somno
 citatus, multis, qui eum obseruabant
 praesentibus, oculos aperuit, sacrati-
 mum Iesu nomen ingeminans. At
 huius quidem rei qui testes fuerunt
 iidem illi auctores sunt, nam ipse Ignatius
 hoc tam insigne Domini beneficium
 mirificè occultauit, & (quod
 ego quidem sciam) aperuit nemini.

Incredibilia cuiuspiam fortasse
 videbuntur, & supra ordinem rationis
 atque cursus, in eo potissimum
 qui tyro & rudis omninò miles Christi
 adhuc erat, qui vix nomen dederat
 vix militari sacramento se obstrinxerat,
 vix ab hostium castris ad Christi
 domini nostri signa trās fugerat. Sed
 haec magna pfecto, praecleara, admiranda
 b

bilia Dei dona esse in confesso apud omnes sapientes est : ita incredibilia videri nō debent, nisi ijs fortè qui dona Spiritus sancti, & inestimabiles benignitatis diuinæ thesauros, ne per somnum quidem audiuerunt. Qui neque lumen cæli viderunt vnquam, neque diuinarum illustrationum participes facti sunt, qui nullam vnquam voluptatem liquidam & solidam animorum esse putant : sed omnes voluptates corporis sensu definiunt, easq; vnde quaque conquirunt & captant, & nouas semper veteribus addunt, turpissimas illas quidem, & honestati contrarias, & homine ipso indignas. Qui hac quidē in re audendi nō sunt. Animalis homo (inquit Apostolus) non percipit ea quæ Dei sunt, neque enim potest : cæcus enim de coloribus non iudicat. Alij sunt tamen viri eruditi, & monimētis Sanctorum versati, qui sciunt huiusmodi illustrationes Dei, extraordinarias quidem esse, sed conceditamen solitas nonnunquam ijs, qui eximio & præcipuo quodam iure à Deo eliguntur & tractantur. In quibus magna in primis cautio adhibenda est, ne fallamur. Aliqui enī sunt qui falsa persuasionē decepti, existimant,

De esse dona, quæ satanæ transfigu-
 rantis se in Angelum lucis præstigi-
 sunt. Alij quorum animus est mob-
 lis, & facilis leuitate, vel occulta supe-
 bia, cordis, vel atra bili, vel capitis in-
 becillitate obscuratus, putant se ea
 dere atque audire, quæ reuera neque
 audiunt, neque vident. Quæ quam-
 ita sint, tamen negare non possumus
 in Dei Ecclesia veras esse atque di-
 nas reuelationes, quibus amicos suos
 & familiares, aliquando Deus benignè
 suauiterque permulcet. Quod si in
 lorum seruorum numero, cum quibus
 Deus se ita communicat, & plenior
 manutanta bona largitur, Ignatius
 it, nemini sanè mirum videri debe-
 Nam quanquam tyro, multum tamen
 iam tunc virtute processerat, & erat
 ipsomet, & erat ab ipsomet Deo ele-
 ctus, vt innumerabilium filiorum pa-
 ter, & sacrae huius militiæ antesigna-
 nus & princeps esset, vt exercitum du-
 ctaret, acies instrueret, & signa cum
 mani generis hoste strenuè fortiter
 que conferret. Quod absq; dubio præ-
 stabilius est, maiusque Dei donum
 quam rerum abditarum intelligentia
 accipere. Certè quidem si attentè con-
 sideremus, quis fuerit Ignati⁹, & qui

effecerit, facile intelligemus illum neque viribus naturæ, neque propriæ industriæ artibus rem tantam aggredi ac perficere potuisse; sed cælesti quodam ac peculiari Dei dono indiguisse, ut quod videm⁹ opus efficeret. Nā qui fieri potest, ut homo militaris, illiterat⁹, vanitatis vile mancipium, delectū haberet, milites cōscriberet, Societatem egeret, Religionem hanc institueret, & breuissimo tempore per vniuersum terrarum orbem propagaret, ac summa prudentia regeret, & aduersariorum impetus propulsaret, tantosque fructus ad Dei gloriā, suis ex laboribus colligeret, nisi Deus ipse suo illum ornasset spiritu, prudentia instruxisset, virtute armasset? Quam Idæam, quodve exēplar habuit propositum, ex quo huius Societatis exemplum duceret? Quo in libro legit illius regulas, constitutiones, documenta? Vnde speciem formamque Societatis accepit? quæ quidem ut in ijs quæ religionē continent, vna eademque cum reliquis religionibus est, ita ab illis desincta atque distincta in multis, quæ nostris temporibus congruentia, & præfenti Ecclesiæ statui sunt necessaria. Accepit nimirum ab eo, qui hæc so-

lus dare potuit, qui ex lapidibus suscitavit filios Abrahæ, vocatque ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Qui ad subijciendam & prosternendam sæculi huius vanitatem, duodecim piscatores elegit, ut patefacta Euangelij luce tenebræ errorum, vitiorumque omnium ab animis hominum depulsæ, penitus evanescerent. Hac enim ratione, se rerum omnium Dominum verissimè ostendit, & ut rebus omnibus vim suam largitur atque naturam, ita nomini cuique atque pretium imponit, ut tanti quæque res sit, quâti eam Deus æstimat. Neque enim Deus, principibus huius sæculi est similis, qui ministros quidem eligunt, sed bonos ministros efficere non possunt: Ipse verò eligit ministros novi testamenti, & sua electione idoneos facit, & ad omnia quæ vult, habiles atque instructos. Quapropter cum effectus divinæ virtutis, & tam multas admirabiles videamus in Ignatio eaque apertæ, expositæ, oculisque omnium ita subiectæ sint, ut negari non possint (nisi ab eo qui neget solem meridie lucere) & maiora Ignatio dare cogamur: demus etiam illi hæc quæ minoris sunt, intelligamusque omnes illos perfectæ vitæ radios, ex

diōs, ex hac diuinarum illustrationum, luce, & quasi ex copiosissimo celestis gratiæ, fonte, tot riuulos profluxisse. Quas quidem illustrationes partim narrauimus, partim deinceps narraturi sumus.

DE EXERCITIORVM
spiritualium libro.

CAPVT VIII.

HOC eodem tempore, Exercitiorum spiritualium librum (quem appellant) ex accurata eorum, quæ sibi conigerat, obseruatione conscripsit. Quorum exercitiorum usus, quantum adiumenti Christianæ Reip. in omnem partem attulerit, satis constat. Nam vt pauca ex multis de illorū usu, atque utilitate dicamus, primò illis ipsis Societatis nostræ institutionem acceptā ferre debemus. Omnes enim fermè primos illos patres, quos instituendæ Societatis adiutores, & socios habuit Ignatius, per exercitia ad perfectionis studium, mundiq; despicentiā excitauit Qui postea consecuta sunt, & in Societatem iam stabilitam ingressi, viri vel doctrinæ, vel ingenio, vel nobilitate, vel alijs naturæ fortunæq;

naeque ornamentis insignes, maximè
 ex parte, exercitijs huiusmodi, ad hoc
 vitæ genus complectendum, adducti
 sunt. Neque verò tantùm hoc bene-
 ficium Religionis nostræ solummodò
 proprium est: sed etiam commune
 cæteris. Meditandi enim huiusmodi
 ratio, Cœnobia multa referit: multo-
 tos religiosos viros labantes, in susce-
 pto vitæ consilio confirmavit: soluta-
 tos, vagosque vinculis disciplinæ seve-
 rioris adstrinxit. Nō tamen Religionis
 spatijs eorum fructus circumscribitur.
 omne enim hominum genus, statum
 officium, ætatem, vitæque rationem
 comprehendunt. Nam & viri tum Ec-
 clesiæ, tum sæculi principes, & infirmi-
 homines; docti, indocti; mariti, cœli-
 bes; iuvenes ætate, ac senes; Deo iam
 dicati, & omnino liberis; in hanc exer-
 citionum meditationem ingressi, mul-
 tum vel in perditæ vitæ emendatione,
 vel in bonæ incremento progressio-
 nis fecerunt. Et quod dignum magis
 admiratione est, multi viri eruditione
 florentes, & sapientia omnium con-
 sensione principes, post tot doctrinæ
 suæ laudes, docendo ac disceptando
 partas, discipuli Ignatii facti sūt: & ab
 ea quæ inflat scientia, ad salutari sapien-
 tiam

riam caelestemq; traducti. Nam quod
in hac spiritali propriae cognitionis
schola discimus, nō solum ad excolē-
dū intellectū pertinet, sed ad inflam-
mandam etiam voluntatem: itaque
non tam cognitione, quā actione
perficitur: ac finem habet, non ipsam
scientiam, sed operationem. Ex quo,
hac cognitio non subtiles, & argutos,
atq; acres disputatores efficit; sed for-
tes, efficaces, atque ardentes effecto-
res: eosque vehementer permouet, at-
que ad benè beateque viuendum im-
pellit. Hæc enim caelestis est sapientia,
quæ ædificat, vngit, inflamat: illa a-
lia sæpenumero inflat, exsiccat, ho-
minem vëtosum reddit, atq; inanem.
Sed cum eorum vtilitas quā latissi-
mè pateat, tum in ijs solet elucere po-
tissimū, qui de vitæ genere deligen-
do consultant, idque cōstituere ex di-
uina voluntate cupiunt; ne (quod plē-
risque contingit) certo aliquo cursu vi-
uēdi implicentur, priusquā quid re-
ctissimum sibi que maximè conduci-
bile sit, iudicare potuerint. Neq; enim
omnia omnibus conueniunt: neque i-
dem vitæ gen^o in omnes quadrat, sed
alia alijs congruunt, atque apta sunt.
magis. Quid autem cuique magis ex-
pediat.

pediat, ille solus nouit, qui nos immortales in gloriam suam creauit, & sanguine suo, immortalis & sempiterna beatitudine dignos effecit. Quamobrem vitae generis cuique sincerè, cōsideratè, attentè eligendū est, magnisq; & assiduis precibus. Dominus est inuocandus, ut auctore illo ac duce, illud genus uiuendi quodque eligat, quod optimū sit cuique atque aptissimum. Nūc autem secus fit. Plerique enim mortales, vel libidine quadam obcæcati, vel utilitatis specie decepti, vel parētū, amicorūve exemplis inducti, vel alijs denique rationibus minus idoneis impulsī, ætate imbecillæ cum neque vis animi, neque consilium adhuc viget, præcipitanter ac temere sese proijciunt. genereque vitæ eo implicantur, cuius statim eos fera capitæ poenitentia erroris enim sui poenas, per totam vitam, incredibilibus quidem sed inutilibus lachrymis pendunt. Et merito quidem. Nam cum reliqua negotia diligentissimè inquirent, discutiant, & in utramque partem dispiciant, & conferant: summum sui ipsorum negotium, quod in vitæ genere eligendo positum, & negotiorū omnium est maximum, supinè atque oscitanter tractant, imprudenterque, & ut fors

aut

aut libido tulit, cursum quendam
viuendi arripiunt, quem neq; tenere
iucūde, neq; deserere honestè possūt.
Quod certè non eueniret, si in genere
vitæ eligendo, Dei voluntatem ante
oculos propositam haberent, finem
suum vltimum spectarent, eoque con-
silia dirigerent, vnde omnis certa, re-
ctaque pendet deliberatio. Denique si
rerum naturam non peruerterent, sed
sequerentur potius, sine, vt sine vtē-
tes, medijs tanquam ijs quæ ad finem
referuntur. Ad quod quidē Dei in pri-
mis gratia nobis opus est, quam ora-
tione, meditatione, solitudine etiam,
& à reliquis negotijs vacatione facili-
us consequemur. Animus enim liber,
& ab alienis curis vacuus, vacabit sibi
liberius, dabitque operam vt siquid
insidet affectus, quod syncerum de
rebus iudicium possit corrumpere, id
totum rescindat, & amputet, præstet-
que se dignum Deo, quo præeunte &
prælucente menti nostræ, nihil erit
non rectum, vtile nobis atque saluta-
re, sine Deo autem omnia nostra cō-
silia, cæca, præpostera, & peruersa sint,
necesse est. Quæ cum ita sint, non ta-
men iccirco defuerunt aduersarij, quā
hanc rē tū ratione, tū perpetua experi-
entia.

entia comprobata eleuare con-
 sint. Sed in nihilum eorum conatus
 ciderunt, simul atque Apostolica
 des, post diligentem inuestigationem
 exercitijs serio examinatis, aduersari
 se se opposuit, & sua auctoritate con-
 vsum non modò permisit, verum et
 collaudauit, ac suasi. Quod ex literis
 Apostolicis Pauli tertij Pontificis Ma-
 ximi cōstat, quas anno 1548. scribi iu-
 sit, quibus communitus Exercitiorum
 liber, postea typis excusus, in lucem
 dius est.

IN GRAVEM MORBVM IN-
 cidit.

CAPVT IX.

CVM in ea vitæ ratione, quam su-
 pra diximus, versaretur, accede-
 bat illi sapissimè, vbi se noctu
 quieti dederat, vt illustrationes perma-
 gnæ, & spiritales consolationes mira-
 ficæ quædam eius animo inmitteretur,
 Quæ cum de exiguo, & somno desti-
 nato tempore multum eriperent, &
 noctes hominem cogerent ferè in som-
 nes traducere, diligentius id animad-
 uertens, dubitare apud se cœpit, quo
 ex sōte caderent. Rebus omnibus prou-
 dentes

denter discussis, statuit tandem reiectis illis, satius omnino esse, constitutum temp⁹ somno tribuere. Ex magnis tamen laboribus, & perpetua animi contentione in morbum grauem incidit. Aegrotanti suppeditabat omnia perliberaliter Mantefæ magistratus, & matronæ honestissimæ officiosè ministrabant. Vsq; ad eò verò vis morbi inualuit, vt mors instare ipsi videretur. Paranti se ad mortē ea cogitatio subiit, se iustum esse; cui cum summa vi repugnare conaretur, peccata præteritæ vitæ in memoriam vsq; reuocans, & nihil tamen proficeret, cruciabatur miris modis, sic vt vim morbi intimis visceribus grassantem, leuè præ ea molestia duceret, quam ex conatu ad resistendum adhibito sentiebat. Cùm meliusculè paulò habuisset, & ab extremo illo vitæ periculo non nihil recessisse videretur, vociferari palàm cœpit, & nonnullos, qui officij gratia eò venerant, compellare, contestariq; vt eum se rursus in extremis laborantem cernerent, magnis vocibus clamarent: O miser peccator, ô infelix, etiam atque etiam cogita, quibus te sceleribus obstrinxeris, quibus vitij Dei in te iram prouocaueris. Vbi
ali-

aliquantulum cōualuit, statim ad cōsuetas pœnitentias, & eandem vitæ asperitatem reddijt, in morbum q̄; de integro incidit, quod & tertio fecit, cō indefesso studio, & obfirmato animo seipsum peruincere, & labores viribus maiores repetere, perferre q̄; adniteretur. Sed tamen experientia doctus, & stomachi grauissimo eo q̄; frequenter dolore exagitatus, & rigidi cæli huiusmodi asperitate commotus, piorū hominum consilijs obtemperare coactus est, & ex panno admodum crasso, coloris cæsi exiguas duas vestes, & qualis semipileum eiusdem panni, ad se conlegendum, accipere.

NAVIGAT HIEROSOLY.

m. m. m.

CAPVT. X.

ANnum vnum pius minus Manresa se trālegit, in ea quam diximus vitæ asperitate, quo elapso tempus interrim appetebat, quo profectioem Hierosolymitanā aggredi statuerat. Ergo Barcinonem versus Manresa discessit, & quidem solus; sic enim peregrinari decreuerat. Quāuis enim esset qui se illi vltro comites offerrent, qui

que illum hortarentur, ac vrgerent vehementius, vñ aliquem vel Latinè, vel Italicè scientem, quasi viæ ducem, ac sermonis interpretè, sibi adscisceret: nullū tamē admisit, ea maximè ratione adductus, quòd spes omnes suas in Deo positas habere cuperet. Quòd si viæ sociū secum haberet, vercbatur ne præstans illa in Deum fiducia, in socium deriuata, minueretur. Neq; verò sociorum auxilium excludebat tantum, sed etiam sollicitam viatici omnis curam: nequid esse videretur, quòd spem suam infringeret, & animum ad cælestia properantem in suo cursu redderet tardiozem. Erat Barcinone myoparo, erat & nauis oneraria in Italiã parata; voluit igitur in myoparonē conscendere, quia breuiorem fore traiectum sperabat: sed quo minus id faceret, hæc causa fuit: Primaria quædã atq; honestissima matrona Isabella Rossella, in templo quodã eruditum virum de superiore loco ad populum verba facientem, attentè aliquãdo audiebat. Quæ oculos in reliquam concionem fortè intendens, Ignatiū in ipsis altaris gradibus cum pueris confidentem aspexit: eum quæ rei nouitate, & hominis aspectu commota attentius

coepit

cœpit intueri. Vidit enim (sicut ipse
 met Romæ mihi narrauit) caput Ignatij
 circumquaque fulgere, & clarissimos
 quasi radios emittere, seque intus
 rursus admoneri, ac veluti stimulis quibusdam
 vrgeri vehementius hominum, ut accerseret,
 atque alloqueretur. Discessit simulauit
 tunc quidem Isabella, pro loco & tempore,
 sed concione expectata, simul atque do-
 num redijt, viro sicut æquè atque ipsa
 nobili, sed cæco, rem quæ sibi in templo
 euénisset totâ narrauit, rogauitque
 maritum, ut hominem è vestigio conquiri
 iuberet, & ad se adduci. Adductus Ignatius
 apud illos prorsus est remota mēsa, de
 Deo de virtutibus, de beata vita sermonem
 instituit; omnesque qui adstabant mirabiliter
 ad pietatem inflammauit. Et Ignatio tunc
 rescitum est, ipsum commodam in Italiam
 nauigandi tempestatem præstolari. Quò etiam
 Episcopus, sanguine cum nobilissimo illo viro
 coniunctus, nauigabat. Itaque sanctitatis
 Ignatij admiratione capti, ipsi rogant, cum
 Episcopo uti nauem cõscendat, myoparonem
 relinquat, in quem libellos etiam coniecerat.
 Quòd ita factum est. Porò, in ipso Barcinonensis
 conspectu, myoparo naufragio perijt.

rii, fluctibusque haustus est. A nauis
autem nauarcho, ea lege admittus est,
si panis nautici, quantum sibi ad victum
ea in nauigatione opus esset, in nauim
inferret: aliter admitti posse negabat.
Coepit igitur de pane illo quaerendo I-
gnatius agere sed cum hoc eius pro-
posito repugnare videretur, simul gra-
uiter angere cepit, & se cum: Haecine est
illa tam stabilis, tam secura fiducia, ni-
hil à Deo tibi defuturum? num quid il-
le panem non poterit dare, & parare
mesam peregrino suo? Ex quibus spi-
nosissimis cogitationibus cum exire ipse
per se non posset, ad confessarium, vt
in eiusmodi solebat rebus, causas de-
fert in vtranque partem dubitandi: quā-
to, quam incenso perfectionis ardeat
desiderio, exponit, idque pro viribus,
quod Deo gratissimum sit, amplecten-
di: illi deinde rem totam permittit, e-
iusque iudicium secutus, panes in nauim
imposuit. Sed cum pauculi oboli ex
ijs, quos ostiatim emendicarat, ipsi nau-
im ascensuro superessent, illos in pu-
blico iuxta nauium stationem reliquit,
ne quid amplius viatici, quam quod
necessarium omnino videbatur, secum
ferret. Tantum in eo inerat perfectio-
nis studium, & tam incensus pauper-
tatis

tatis amor. Hoc tempore inanis gloria aculeis plurimū exanimabatur, sic ut neque patriam neque genus suum reterege auderet, multo verò minus, quò iter suum dirigeret, ne fortè bona hominū de se opinione intumesceret. Sed redeo ad navigationem in Italiam, qua navigatione, magna foedaque tempestate iactatus, quinque dierum spatio Barcinone Caietam applicuit. Grauis ille, & pestilens annus Italiae fuit. Sauebat enim multis locis pestilentia: quapropter summa cautio adhibebatur à custodibus oppidorū, ne quis aduena admitteretur. Ex quo Romam proficiscens, multa in itinere passus est grauia & permolesta. Nam oppidorum ingressu sepe arcebat; & ita erat fame, macieque debilitatus, ut subsisteret aliquando, & longius progredi præ corporis imbecillitate non posset. Romam tamen ad diem Dominicum Palmarum anni 1523. venit, sacra urbis loca piè obiuit: benedictionemque summi Pontificis Adriani sexti reuerenter accepit. Cùm autem plurimi illū à profectionis Hierosolymitanæ cōsilio deterretent; fierique posse negarent, ut absque pecunia eò perueniret,

niret, neq; tamē infra ctū eius animū,
& in Deo defixū, longa periculorum
enumeratione à sententia dimouere
potuissent, sex septemve aureis coro-
natis octauo pōst Dominicæ resurre-
ctionis die ab eūrem donauerūt, quos
Ignatius, eorum quæ audierat metu
victus, accepit, vt nautis soluendo ef-
set. Sed paulò pōst, cum à diffidentia,
& humano timore id profectum, a-
gnosceret, & conscientia morderetur,
non quasi culpa esset pecuniam acci-
pere, sed quasi desiderio id suo repu-
gnaret, & de proposito, perfectissi-
mā paupertatem omnibus in rebus
sequendi, remittere aliquid videretur,
se inculpans & damnans, & de proijci-
enda pecunia secum ipse cogitans,
decreuit tandem in obuios pauperes
& mendicos, illam conferte, quod
quidem cumulatè perfecit. In hoc iti-
nere, quod Roma Venetias habuit,
multa aspera & acciaba pertulit. Pro-
pter grassantis enim pestis metum,
vel in porticibus excubare, vel per-
noctare sub dio cogebatur. Et viatores
exanguem illum, ac luridum intuiti,
summaq; macie cōfectū, se in fugā a-
liquando dabāt. Alij verò, qui se in via
illi socios adūxerāt, lentius præ vitū
tenui-

tenuitate ambulante sub nocte
 deseruerunt. Sed qui dixit, Non te de-
 seram, neque derelinquam, ille dese-
 tum inuisit Ignatium, abiectum susce-
 pit, & complexus est. Namq; obtulit
 illi nocte, postquam relictus est, pro-
 xima, Christus in latissimo quodam
 campo, à Fossa Clodia pergenti Pat-
 uium: plurimumq; aspectu suo recre-
 uit eius animum: & ad grauiora pe-
 ferenda roborauit, & ita eius iter diri-
 xit, vt Patauinæ vibis custodiae ingre-
 dientem egredientemve illum nihil
 omnino remorarentur, aut interpe-
 larent, & aditum Venetias perfacile
 haberet. Publicis quippe exploratoribus
 omnia excutientibus, intractus ipse
 solus pratermissus est: cum tamen
 desertores illi socij laboris multum sub-
 ierint, vt liberum in eam vibem in-
 gressum inuenirent. Legatum Caro-
 li V. Imperatoris, ac Hispaniarum Re-
 gis conuenire numquam voluit. De
 pecunia, qua Hierosolymam nauiga-
 ret, minime laborabat, certissima spe
 aux, Deum expeditam sibi nauiga-
 tionem daturum, vt sanctorum loco-
 rum conspectu aliquando frueretur.
 Atque cum multi multa contra adfer-
 rent, & peregrinorum bona pars, rece-
 cent

centi miserabiliq; Rhodi expugnatione exterrita, retrocessisset, eius tamen sensib. insitū erat, etiam si vnā tantū nauicula eō cursū dirigeret, se illo anno Hierosolymam peruenturum. Venetijs diū moraretur, vetere suo instituto sūpem cogēbat: in platea Diui Marci noctes agebat. Sed ex Senatorio ordine quidā noctu domi suæ cum esset, excitari se repentē huiusmodi vocibus sensit: Tūc, inquit, vt mollibus vestitus domi tuæ sis, seruus meus seminudus in porticu iaceat? tu in lecto pretioso molliter dormias, ille dura cubet humo? quib. stimulis concitatus Senator, surgit confestim, foras proruit, per incerta vagatur, humi cubantē offendit Ignatium, domū ea nocte perducit, & liberaliter tractat. Deinde ne in honore haberetur, ab eo Ignati^o discessit, & ad hominem Hispanum, eius rogatu, diuertit. Ducem Venetiarum Andream Gritū Hispanicē allocutus, faciliē impetrauit, vt in Prætoriana nauī, qua eius insulæ Præfectus transmittēbat, in Cyprum vsque gratuitō transportaretur. Prætoriana porrō nauis idoneam nauigandi tempestatē expectabat, cū altera, qua peregrini vehēbantur, è portu

D

prius

prius soluisset. Operientem nauim,
 conscendere parantem, grauiissima
 bitò febris illum corripuit: & cū di
 aliquat afflixisset, tandem discessit
 illud incōmode cecidit, vt soluendi
 pus in eum diem incurreret, quo p
 macum à medico præscriptū sum
 rat, qui eo quidem die citra magnū
 vitæ discrimen Ignatium nauim p
 se ascendere negabat. Sed ille fa
 entioris, diuiniq̃ medici cōsilio
 ctus, eo ipso die, hausto conscendit.
 Atque ita accidit, vt cū multum ma
 iactatione euomuisset, magnam is
 es principio morbi leuationē, de
 etiam sanitatem integram adferre
 Cū autem quorūdam flagitia gra
 ter ferret, & magna spiritus & orat
 nis libertate acrius insectaretur: ne
 ab alijs vectoribus aliquod ei exitu
 timentibus, reprimi vllō modo p
 set: consilium ceperunt nauæ, vt
 lum in insula quadam deserta, & va
 exponerent. Sed cum nauis ad de
 natum locum penè esset appulsa, su
 to vehementique vento repulsi, pe
 trare mediatum facinus nequiu
 Itaque breui Cyprum attigit: na
 que peregrinorum nauim, in eam
 scendit: nihilo plus viatici secum in

rēs,
 sim
 sepe
 sel
 laci
 pou
 pta

HII

I

scri
 hui
 me
 lun
 lop
 rō
 sta
 ex
 tio
 fac
 tur
 cō
 Hi
 nit
 ut

10

rēs, quàm in priorem intulerat, veris-
simam nimirum spem in Deum : qui
sepè Ignatio toto navigationis tēpore
sele ostendit, illumq; incredibili cōso-
latione permulsit, ac sustentauit, & in
portum à se toties tam vehementer o-
ptatum tandem inuexit.

*HIEROSOLYMIS LOCA SANCTA
perlustrat.*

CAPVT XI.

Decimaquarta die mēsis Iulij, an-
ni Domini 1523 (sicut in cōmē-
tariolo quodā eius, ipsi⁹ manu
scripto, inuenio) Venetijs soluit. Quod
huius mensis reliquum erat, & totum
mensem Augusti in navigatione con-
sumpsit. Itaque pridie Kal. Septemb.
Ioppem nauis appulsa est. Quarto ve-
rò die Septembris sub meridiem in sã
ctam ciuitatem ingressus est. Nam vel
ex hac tam diligenti dierum obserua-
tione, & curiola annotatione tēporis
facilè conijci potest, quanta Ignatij iã-
tium esset in Deum pietas, quanta in
cōsilijs factisque omnibus meditatio.
Hierosolymã igitur cum primùm ve-
nit, admirabilem in ipso sanctæ ci-
uitatis aspectu consolationem per-
cepit,

cepit, quam constantem, quandiu
 ea vrbe fuit, perpetuamq; semper
 buit. Deliberatum erat Ignatio Hiero-
 solymis remanere, & sacris locis, &
 ex impressis Christi Domini nostris
 stigijs, miram redolent pietatem,
 religiosè colendis visendisq; reliquijs
 tate traducere, proximorūq; salutis
 sua virili deseruire. Cuius propositi-
 teram de mansione partem (nam al-
 ram de salute animarum curanda,
 li hominum aperiēbat) Diui Franco-
 Hierosolymitani Cœnobij præfe-
 indicauit, & in eam rē cōmendauit
 litteras, quas adferēbat, reddidit: ac
 ipsis inopia fortè laborantibus, om-
 esset, nihil se aliud velle dixit, quam
 suorum peccatorum confessionem
 dirent. A quo bene sperare iussus
 re tamen in aduentū Ministri pro-
 cialis reiecta. Qui cū paulò post red-
 set, hortatus est Ignatium, in Italia
 vt reuerteretur, ne pio quidem,
 præcipiti consilio deceptus, in ea
 tis vel seruitutis pericula incideret
 in quæ permulti alij, simili pietatis
 specie adducti, incurrisserent. Sed
 Ignatij animus periculorum mag-
 tudine ab incepto deterreri non
 posset, seque (nisi conscientia fo-

aut religione aliqua impediretur) in sententia permansurū omnino præferret. Provincialis minister ab Apostolica sede potestatem se habere dixit, amandandi aut retinēdi, quos amandādos aut retinendos existimaret: sacris præterea interdicens eis, qui sibi nō obtemperarēt. Discederet proinde bono ac libenti animo, quandoquidem facillē poterat in animum inducere, Dei hanc esse volūtatē, quam ipse loci, rerumq; naturæ gnarus, amicē, fraterneque declarabat, ne tradita sibi potestate contra volūtatē suam vti cogeretur. Quibus verbis fidem habuit, consiliumq; Dei, aliō ipsum vocātis, secutus, se dicto audientem fore dixit. Cū de reditu cogitaret, magno renisendi montem Oliueti desiderio incens⁹ (in cuius lapide quodam Christi Saluatoris nostri ascendentis in cælum, pedum vestigia cernuntur impressa) lanculum se a socijs subduxit, solusque nullo duce, nullo comite, nullo Turca custode (quæ res periculosissima est) in montem aduolauit. Et cū ei aliud nihil suppeteret, gladiolū scriptorium, vt admitteretur, custodi pro mercede dedit: atq; eximia lætitia peresus, in Bethphage prope-

ravit: sed statim in Oliueti montem
recurrat, ut qua in parte pedis dextra
vestigium, qua sinistra esset diligenter
animaduerneret, forficesque ex theca
detrahas, ut rursus admitteretur, cui
stodi dedit. Sed redeuntem gaudiosius
maximè exultantem Christianus quidam
à Franciscanis ad eum perquirens
dum missus, Ignatium inuasit, multa mi-
nitans, ac truci vultu frendens, quòd
se in tantum discrimen obiecisset, bra-
chioque apprehenso ad Cœnobium
vsque pertraxit. Ipse verò facile duci se
passus est, magnamque in eo itinere
atque singularem à Domino consolati-
onem accepit, cum ita correptus bra-
chio, & impulsus, Christum, semper
supra se astantem, atque incedentem, &
in Cœnobium vsque sibi veluti præse-
untem aspiceret.

REVERTITUR IN HISPANIA.

CAPVT XII.

Posteaquam intellexit, diuinam non
esse voluntatem, ut Hierosolymis
remaneret, ad reditum se accinxit,
quo in reditu nonnulla illi memorata
digna acciderunt. Erat hiems maxi-
ma, rigidum, ac niuosum cælum, neque
ille

ille vestimenti plus habebat, quàm femoralia ex crassa quadam tela ad genua vsq; demissa, & thoracem ex nigra tela multis à tergo locis incisum, per exiguā vestē, eamq; attritā & vilē. In insula Cypri tres naues reperit, quarum prima Turcarum erat, altera locupletis potentisq; hominis Veneti ingens ac valida, & aduersus maris, vento umq; impetus satis, vt videbatur, armata atq; instructa: in quā, vt Ignatium admitteret, cum peregrini rogarent nauarchum, hominemq; collaudarent: Si sãctus est, inquit ille, naui nõ indiget, super vndas feratur. Itaque in tertiam conscēdit, paruum, & iuncturis malè coagmentatā. Eodē die, secundo vento tres simul è portu soluerunt: sed exorta grauissima tempestate, nauis ea, quæ Turcas vehebat, vnā cum vectoribus perijt. Veneta scopulo illisa, naufragium, saluis hominibus, fecit. Exigua illa & minimè stabilis, in qua Ignatius erat, ægre quidem, sed tamen portum quendam Apuliæ tenuit. Inde Venetias salua peruenit, duobus, & eò amplius mensibus in ea navigatione consumptis. In ea vrbe non nihil recreatur. Quindecim sexdecimve nummos argēteos hospiti-

tis cuiusdam sui liberalitate, & ad fo-
 uendum stomachum frigoris vi debili-
 tatum, p̄ni aliquantulum accipit: in-
 de Hispaniam versus discedit. Ferraria
 dum orat in templo, ab illo (vt fit) et-
 iam mendicus quidam elcēmosynam
 petit: Ignatius benignè dat: eius qui
 acceperat admonitu, reliqui egeni qui
 pro templi foribus astabant, certatim
 ad Ignatium confluunt: quibus ille
 quotquot habuit nummos, ad vnum
 elargitur: atque è templo exiens (men-
 dicis omnibus magnis illū vocib san-
 ctum inclamantibus) mendicare ipse
 è vestigio incipit panē, quo eo ipso die
 vesceretur. Ferraria Genuam profectus
 est: sed cum bello atroci inter Hispani-
 arum Galliarumque Reges Gallia
 Cisalpina omnis arderet, admonitus
 est, vt de via deflecteret, ne à militi-
 bus exceptus pœnas acerbissimas da-
 ret, quas multi antea dederant. Ipse
 verò qui Dominum habebat ducem,
 firma in eum fiducia septus, ire per-
 rexit. Aliquantulum progressus, in mi-
 litum Hispanorum potestatem venit.
 Qui exploratorem ex habitu & spe-
 cie rati, primo quidem verbis hominē
 mulcent: deinde diligenter excutiunt,
 omnesque partes corporis petulan-
 tius

tius etiam perscrutantur. Cum eorum
 nihil, quæ suspicabantur, inuenissent,
 veste spoliatum ad Præfectum addu-
 cunt. Atq; ante id tempus quidem, ut
 rusticanus & agrestis haberetur, om-
 nes quos alloquebatur viros etiã prin-
 cipes inurbanè erat solitus, & contra
 comunè aliorum morem compellere.
 Sed dū ducitur ad Præfectum, noua
 quadã formidine correptus, dubitare
 cœpit, nū expediret suam illam cō-
 suetudinem intermittere, & alium lo-
 quēdi urbaniorē modum, & commu-
 ni vsui propiorem vsurpare, ac Ducē
 illum alloqui, quàm alios solebat, ho-
 norificentius; ne illè fortè contemptū
 se putans, acerba in ipsum supplicia
 constitueret. Hanc tamen cogitatio-
 nem ab humano metu profectā intel-
 ligens, ita repulit, ut eam ipsam ob cau-
 sam, nullū planè honorem Duci habe-
 re decerneret: quod & fecit. Namq; ex
 illo Dux, cuias sit, quærir? ille verò ta-
 cet: unde veniat? silet: nomen sciscita-
 tur: nihil respondet: deniq; ad interro-
 gationes varias multiplicēsq; fixis in
 terrā oculis, animo in cœlū, tacitus per-
 seuerat, ad vnā illam, Est ne explora-
 tor? tantū inquit, Nō sum: ne iustā in-
 iuriæ causam dedisse videretur. Tunc

D. S.

Dux.

80 VITAE IGNATII

Dux ita percitus, milites grauiſſimi
 verbis corripere, ſtultitiam accuſare,
 quod inſanum hominem ad ſe addu-
 xiſſent, & ſimul præcipere, vt eum a-
 moueant, & abire permittant. Hic mi-
 lites Ducis increpatione irritati, pu-
 gnis hominē & calcib. tūdūr, varijs
 cōtumelijs indignū in modū afficiunt.
 Narrabat ipſemet poſteā mirabilem
 quandā ſe id tēporis conſolationē ac-
 cepiſſe, cū eius ignominie veniret in
 mentē, qua Chriſtus Redēptor noſter
 ab Herode, & ab eius militib. affectus
 eſt. Poſt hāc deriſionē, & per ora homi-
 nū traductionē, non deſuit militi ſuo
 Deus. Nā Hiſpan^o quidā cōmuni humi-
 litate duct^o, ieiunū adhuc fatigatū q̄
 gnatiū, ac peſſimē acceptū reſecit. Qui
 poſt ieiunū iter ſuū proſequens, à Gallis
 ſpeculatorib. ex turri ex ereubias agē-
 tibus, captus iterū eſt, ad Ducēque per-
 ductus: à quo per humaniter acceptus,
 ac dimiſſus eſt: Genuāq; peruenit. & in-
 de opera Roderici Portundi, hominis
 Cantabri, Hiſpanicarū triremiū præ-
 fecti, ſibi quondam in Catholici regis
 Ferdinandi curia noti, in nauim aſcē-
 dit; & Barcinonem, non abſque peri-
 culo, re nauigauit,

STVDIA

STVDIA LITTERARVM
aggreditur.

CAPVT XIII.

IN Hispaniam eo consilio redijt, vt operā studijs litterarū daret, ad eāque rē Barcinonē, cōmodam sedē sibi & maximē opportunam delegerat. Nā sacris Hierosolymę locis exclusus, sese in omnes partes versate cepit, & quid ageret, potissimū quærere, quod Deo esset quā gratissimum. Cū omnia secum diligētius reputasset, denique statuit, quo proximis eius opera vtilior esset, ad spiritus diuini vnctionem, litterarū quoq; cognitionē adiungere. Quamobrē cū femina quadā primaria, & de ipso optimē merita, & cū ludimagistro quodam, nomine Ardebalo, viro probo, & ad omnē pietatem propēso, suū hoc consiliū communicauit, quo vtrique probato, altera sumptus, operā suā alter, & industria est pollicitus. Cœpit igitur anno nostræ salutis 1524. grandis iam natus (annum enim agebat 33) studia non cœtati, sed spiritui suo conuenientia exercere, primaque Grammatices rudimenta deuorare. Sed cū neque exilium,

lium,

liū, spinosarumq; rerū subtilitas, neq; inusitati studij labor vlla eius animū molestia afficeret: perturbabat tamen illustrationū, quas inter ea ipsa studia percipiebat, tum magnitudo, tum crebritas. Nā cū nominum, & verborū memoriæ mandare inflexione vellet, tanto splendore animus illustrabatur ad res diuinas intelligēdas, vt noue discere nihil posset: & si quid antea esset memoriæ traditum, id totum facile efflueret. Neque omni studio, animique contentione poterat aut arceri appropinquantēs, aut ingressas huiusmodi cogitationes abigere. Cuius rei nouitate perculsus, Quid hoc, inquit, rei? cū oramus, cū confitemur, & supersubstantialem panem accipimus, cū vigilamus, cū nos uerbis cedimus, cū spiritalia omnia ac diuina munera obimus, neque tam frequentes, neque tam magnæ, neque tam uehementes se nobis illustrationes offerunt: cū puerilia agimus, & de Deo propter Deum non cogitamus, tum speciosæ nostrę menti imagines, & cęlestes illustrationes occurrunt. Agnosco, agnosco, importunissimi hostis calliditatem: agnosco veteratoris dolos, & astutiam. Cuius conatibus v

OCCUR-

occurreret, & cōsiliū diaboli se à studijs malitiosè auocantis eluderet, preceptorem suum, in templum, cui sanctæ Mariæ à mari cognomen est, vt veniat, rogat. Illi dæmonis tentamenta narrat: suam in duos proximos annos assiduitatem pollicetur, se à lectionib. non absūturum (panis modo sibi & aqua ad victum suppetat) fidem suā obstringit. Et simul sese ad pedes abijcit, ab eo etiam atq; etiam petit, vt se pro puero habeat, verberibus grauiser accipiat, sicubi minus attentum, aut diligentem esse deprehenderit: Atque hac tam vehementi eius animi contentione, diaboli fraus repulsa est, & pax tum illi diuinitus reddita. In hac studiorū palæstra versanti, pij quidam, ac docti viri consiliū dederūt, vt Erasmi Rotterodami, qui eo tempore bonus Latinitatis auctor habebatur, libellum de milite Christiano legeret, vt sermonis scilicet elegantiam cum pietate coniungeret. Cuius consilij Confessarius etiā ad reliquos auctor accessit. Quod cū Ignatius simpliciter fecisset, obseruauit illius libelli lectione refrigescere in se spiritum Dei, & deuotionis sensim ardorem restringui. Qua re animaduersa, librum de manibus omnino

abiecit, & ita est auersatus, vt nec ipse
 amplius legerit illius auctoris libros,
 & passim in Societate nostra legi ve-
 tuerit. Thomæ de Kempis de imita-
 tione Christi libello plurimum tū yte-
 batur, illiusq; lectionem valde semper
 probauit. atque ita illius libri spiritum
 & doctrinam hausit, tā auide arripuit,
 tā perfectè in se expressit, vt (vt multo-
 rum iudicio) Ignatij vita solida quæ-
 dam, eminens, ac viua esset imago, eo-
 rum præceptorum omniū, quæ aureo
 illo libello continentur. Barcinonem
 postquā reuertit, valentiori stomacho
 fuit, quàm Manresæ fuerat: quo circa
 aciores pœnitentias, propter stoma-
 chi imbecillitatē, ac itineris difficul-
 tates intermissas, repetere statuit: cœpit
 que calceorū soleas perforare, & pau-
 latim magis magisque discindere, sic, vt
 incūte hyeme dissolutis iam ac fractis
 soleis, plantis omninò nudis, pedibus
 supernè tantum tectis, ad vitandam
 ostentationem, incederet. Barcinone
 duos annos operam Ardebalo dilige-
 ter dedit; tantumque in Latinæ linguę
 cognitione profecerat, vt præceptor
 aptus iam ad grauiora studia videre-
 tur. Cuius iudicio cum alij nonnulli
 eruditi viri assentirentur, illumque o-

mnes

mnes ad philosophiæ studium capes-
sendum hortarentur: ipse tamen, qui
ad reliquas disciplinas optima iacere
Latinitatis fundamenta cupiebat, nõ
prius illorum consilio paruit, quàm
Doctor quidam, præstansque Theo-
logus, cognito quantum in litteris
profecisset, cæterorum sententiam
probauit, & vt commodius philoso-
phiæ studijs vacaret, ad Compluten-
sem Academiam vt proficisceretur,
suasit, quod & fecit anno Domini
1526.

COMPLVTI IN CARCEREM
conicitur & absoluitur.

CAPVT XIV.

Complutum ingrediēti Martinus
Olaius puer occurrit, eleemosy-
namq; primus omnium est im-
partitus, is qui lōgo post tempore, eta-
te iam confirmata, excellēti doctrina,
magnaq; auctoritate præstans, Socie-
tatem nostrā est ingressus. In eo oppi-
do ad hospitalē pauperū domū diuer-
tit, ostiatim ex more panem in victum
mendicat. Id dum aliquando facit, à
sacerdote quodam irridetur: ab alijs
etiam ociosis hominibus præteriēs cō-
sume-

tumelijs afficitur. Sed noui Altozana
 nos doctus moderator id grauitate fe-
 rens, Ignatium ad se vocatū, in nos-
 dochium suum perduxit. Ibi cōmodo
 re loco habitus animum cū ad logi-
 ces, ac philosophiæ studiū contulit, tū
 verò ad pietatem religiosè colendam,
 & proximorum salutem studiosè pro-
 curandam. Nā & egenos, fameq; pres-
 sos, conquisitis vndiq; eleēmosynis
 alere, & exercitationibus spiritalibus
 ad pietatē informare multos, & Chri-
 stianæ doctriinæ rudimenta populo ru-
 di explicare aggressus est tanto tamq;
 insigni fructu, vt vniuersa illa ciuitas
 cōmota post ei' ingressum videretur.
 Quam rem humani generis hostis nō
 ferens, cōceptum in ipsum odium de-
 creuit effundere. Erant id temporis I-
 gnatio socij tres, qui hominis vita per-
 moti, sese illi eius vitæ sectatores ad-
 iunxerant, eodē panno vestiti, quibus
 quidam Gallus adolescens comes ac-
 cesserat. Quos propterea à panni simi-
 litudine ensayalados, vulgo Hispani-
 co vocabulo appellabant. Itaque tum
 horum Societate, tum hominum ad
 audiendum Ignatium concursu, tum
 verò consecuta eximia utilitate exci-
 tati multi, multa, vt fit, pro sua quisque
 opinio.

opinionem loquebantur, variaque, & supra veritatem etiam aucta in utramque partem spargebantur in vulgus. Rem ad Inquisitores fidei Toletum rumor pertulit, rei novitate commoti, ut nascenti malo (si quod esset) occurrant, Complutum veniunt: quid doceat, quid agat Ignatius, quemadmodum vivat, diligentissime inquirunt. Cum autem omnia ex ordine, tum illius verba, tum facta rectæ fidei, pietatiq; consentanea reperissent, ne appellato quidem illo, rem integram Archiepiscopi Vicario, qui tum Ioannes Figueroa erat, relinquunt, ipsi Toletum revertuntur. Interiectis aliquot diebus, Vicarius Ignatio, sociisque ad se vocatis dixit, inquisitum esse diligenter in eorum vitam atque mores, totamque inquisitionem, & causam accuratè esse perscriptam: nullum tamen errorem in doctrina, nullum in vitæ ratione vitium inueniri. Quocirca posse illos pro suo arbitrio agere, citraque impedimentum vllum in proximorum salutem incumbere. Illud tamen sibi haud placere, quod vno omnes vestitu, cum religiosi non essent, uterentur, satius fore, idque se velle, atque etiam præcipere, ut socij duo nigris vestibus, duo alij ruffis.

ruffis induerentur, Gallus adolefcens
 fuum habitum retineret. Ignatius, fa-
 cturos fe quæ iuebantur, refpondit
 quod & fecerunt. Post paucos item die-
 es Vicarius Ignatium nudis pedibus
 vetat incedere: ipfe verò calceamenta
 induit, vt erat in huiusmodi rebus, cū
 præciperentur, facile obfequens. Ali-
 quot menses effluxerant, cū denuò
 in eius vitam inquititur: fed post ma-
 gnā inquisitionem, tum etiam inta-
 ctus relinquitur. Neque tamen iccirco
 quieto effe illi in pofterum licuit. Et
 enim in eorum numero, qui multum
 in pietate Ignatij confilij profecerāt,
 duæ fœminæ erant viduæ, mater & fi-
 lia, nobiles & honeftæ, filia etiam ata-
 te florens, & formæ. Quæ pio quidem,
 fed non fecundum fcientiam defide-
 rio permotæ, primū quidem Igna-
 tio improbante, poftcā verò etiam ne-
 fciente, folę fuis pedibus, & in fpeciem
 mendicæ, longam peregrinationem re-
 ligionis caufa fufceperant. Quæ res Ig-
 natio magnam immeritò conflauit
 inuidiam. Nam ad eum iam extra Xe-
 nodochium habitantem, ac nihil tale
 fufpicantem apparitor Vicarij venit,
 facile fequentem, in carcerem ducit.
 Aeftiuum tempus tunc erat, carcereq;
 li-

liberiori utebatur, quocirca frequētes ad eū auditores confluebant, quibus Christianas ipse institutiones enucleabat, spiritualesq; exercitationes nihilo quā antea remissius tradebat. Illustribus nonnullis viris atq; fœeminis (in ijs Teresa de Cardenas, genere & pietate præstanti, & Leonore Mascarenç, Philippi Hispaniarū Principis postea moderatrici) sua ad illū liberandū studia profitentibus remisit, neq; illorū auctoritatem interponi, neq; vllū omninō patronū aut aduocatū adesse sibi apud iudicem passus est. Nam cū nullius sibi conscius esset culpæ, defensionem necessariam non putabat, & simul optabat multa pro Christo subire incōmoda, & ab Ecclesiasticis magistratibus dirigi, quibus obedientem semper se, ac facilem præbuit. Vnus ex socijs Segouix id temporis erat, nōdum planē ex graui morbo cōfirmatus. Qui cum in vincula coniectum Ignatium accepisset, properē Complutum venit: in eūdem se carcerē vltiō includit: Ignatij monitu Vicario se sistit: illius iussu in carcerem reducitur, Sed paulō post Ignatij cura eximitur, de imbecilla illius valetudine magis, quā de sua incolumitate solliciti, Septimum decimum

cimum iam diem in carcere Ignatium
 agebat, cū nihil ipse vel sciret, vel cōi-
 stura assequi posset, quam ob rem ef-
 set in custodiam à iudicibus traditus.
 Tunc Figueroa in carcerem ad eum
 venit, multa de homine sciscitatur, in-
 ter alia, eāsne, quas dixi, matrem, ac fi-
 liam nosset? annuit Ignatius. Tum Vi-
 cari⁹. Ecquid illis profectiois auctor,
 aut conscius, antequam abirent, fuisset?
 Nihil certè minus: immò hoc tibi af-
 firmo, percurrationes eiusmodi in vi-
 uerum illis dissuasisse me, ne filia ea
 ætate ac forma in cuiusquam petulan-
 tiam incurreret. Possent illas intra do-
 mesticos parietes: non minus pietati
 vacare, quàm foris, & quidem tutius,
 ac liberius. Cui iudex arridens: At qui-
 isthæc ipsa, inquit, est causa, cur com-
 prehensus sis. Duo & quadraginta dies
 abierant ab eo die, quo in carcerem pri-
 mùm missus est: tum reuersis iam mu-
 lieribus, & interrogatis, publicus Vica-
 rij scriba Ignatium conuenit: iudicis
 sententiam legit. Ea sententia tria cō-
 tinebantur. Primùm, Ignatium, soci-
 osque prorsus integros, atque innocen-
 tes videri. Alterum, vt idem habitus il-
 lis, qui reliquis scholasticis, idemque ve-
 stitus esset. Postremum, vt quoniam
 essent

essent in sacris litteris rudes (quod cō-
sulto ipsemet non obscure præ se fere-
bat Ignatius) ne ad populum de sacro-
sanctis Christianæ religionis arcanis,
ad quatuor proximos annos, loquan-
tur, quibus quidem cognitionem rerū
maiores sibi parauissent. Ea sententia
audita, respōdit iudici de ea parte, quæ
ad vestitum pertinebat, Ignatius: Cū
nos iussistis vestes nostras inficere, nō
grauatē obtemperauimus: quia facile
erat eidem pauno alium colorem in-
ducere: nunc verò, cū pretiosum ha-
bitum, & minimè egenis conuenien-
tem imperatis, obedire nō possumus:
neque enim id præstare in nostra est
potestate. Itaque iudex vestes illis, pi-
leos, cæteraque scholasticorum more
emi à se iussit. Sed Ignatius post sentē-
tiam nonnihil hæsitauit, quòd cū cursum
suum impediri, aditumque sibi ad salu-
tem proximorum intercludi cerberet.
Itaque statuit ad Toletanum Archie-
piscopum Alfonso Fōsecam, Pintia
commorantem, se conferre; eiusque
iudicio stare: ad quem eum in modū,
quem diximus, indutus cum socijs dis-
cessit. Illum benignè exceptum Archi-
episcopus fouit, & sua spōte ad Salmā-
ticensem Academiam propensum via-
tico

rico iuuit, suamque & suorum operam atque omne genus officij humanissime detulit.

*SALMANTICAE RYRSVS
comprehenditur, & liberatur.*

CAPVT XV.

Salmanticæ cœpit (vt cōsueuerat) populi animos ad Christi imitationem acuerere. Ex more sæpius confitebatur pio euidam, & religioso ex Dominicana familia viro, qui in doctissimo illo Diui Stephani conuentu cōmorabatur. Haud ita multò post quã Salmanticam venit, Cōfessarius Ignatio significat, sui Cœnobij fratres, magno ipsum alloquendi audiendique desiderio teneri. Cùm se præsto esse respondisset, ad prandiũ in diem Dominicum inuitat, simulque vt se præmuniret, præmonet, velle illos multa de ipso sciscitari, multa cognoscere. Ad conditum diem Ignatius cum socio venit, pransi, in sacellum ipsi, Confessarius, fratres præterea duo cōueniũt, quorum alter Cœnobium pro Priore gubernabat. Is blande Ignatium intuitus, ac beneuolè. Gaudeo, inquit, cùm tam multa de tua virtute

ac

ac moribus passim prædicari audio, teque eum esse, qui non tibi solum, sed aliorum etiam salutem seruias, & Apostolicum in morem circumiens, populos doceas. Neque hoc præcipuum mihi, sed commune etiam cum reliquis nostris gaudium est. Quod quo solidius gaudeamus, cupimus his de rebus sigillatim aliqua ex te sanè audire, imprimisque in quo studij genere euigilaeris, quibus in litteris versatus sis. Cum simpliciter candidèque id quod erat, Ignatius respōdisset; Quid est ergo, inquit, quod tam tenui doctrina præditi, ac primis vix litteris imbuti, concionamini? Nos verò, Ignatius inquit, non concionamur, sed interdum cum res fert, de diuinis rebus familiariter loquimur. Et ille, De quibus nā, inquit, diuinis rebus? hoc enim est, quod maxime scire auemus. Tunc Ignatius: Nos aliquādo, Pater, de virtutis dignitate, ac turpitudine vitiorum loquimur: eos, qui nos audiunt, ad virtutes hortamur, à vitijs abducim⁹. Vos, Prior Vicarius inquit, in docti estis, ut vos ipsi profiteamini, de virtutibus tamen, & vitijs sermonem habetis, atqui de his quidem verba rectè facere nemo sanè potest, nisi aut doctrina labore

labore

labore parta, aut diuinitus infusa : in vobis doctrina non præstat, Spiritus ergo sanctus. Atque hoc est de Spiritu sancto, quod scire cupimus. Hic aliquid quantisper Ignatius hæsit, nouo illo genere argumentandi commotus. Post aliquantulum verò silentium, cum collegisset, Sit, inquit, satis, nihil enim est opus, vt ultra progrediamur. Cum verbo de Spiritu sancto Vicarius præmeret, & vehementer ad respondendum, Ignatium vrgeret, elicere ab ipso illud tantum potuit: Ego, pater, nihil quidem amplius dicam, nisi id forte iubeant, qui superiores sint, & mecum agere suo iure possint. Cum tot modis, Vicarius inquit, errores in festis tot nouæ pestes quotidie existant; quomodo doceas explicare non vis? atqui facillime efficiemus, omnia vt dicas. Hic, inquit, manetote. Remanent Ignatius & socius in Sacello. Illi festinanter abeunt. Omnes Cœnobij fores occludi iubentur in cubiculum homines abducunt: tres ipsos dies eos retinent in Cœnobio qui quidem dies Ignatio fuere lætissimi. Cum monachis cibum vnà capiebant: vbi Ignatius erat, eò multi ex ipsi ad illum audiendum ventitabant: cubiculum ferè semper erat auditoribus

refe

refertum, quib. ipse audacter, palamq; de diuinis rebus ex more loquebatur, multisq; suū institutū, ac docēdi rationē probabat. Quocirca dissētio quodāmodo inter illos facta est, cū alij probarēt, alij verò improbarēt eius doctrinam. Interea religiosi partes, temporū calamitatibus admoniti, & Ignatij de diuinis rebus loquendi vi ac libertate, hominum ad eum concursu, rumore denique ipso (qui aliquid veritati semper affingit) commoti, ne quid fortè mali subesset, rem deferunt ad Episcopi Vicarium. Vicarij apparitor post triduum in Cœnobium venit: Ignatium, sociumque comprehendit: in carcerem contrudit, nō quidem in inferiorem cum facinorosis hominibus, sed in superiorem quendam à communi habitatione seiunctum, malè materiaturum, peruetustum, repletum sordibus, foetore tetrum, atque eadem cathena duodecim, tredecimve palmorum longitudine, altero vtrumque pede colligat, atque ita constringit, vt alter alteri semper adesse cogeretur. In hunc modum noctem illam peruigiles, orantesque traducunt. Postridie, vbi rescitum est eos in custodia esse, lectorum stragula, cibos, reliqua

E vitæ

vitæ necessaria abundè suppeditârunt
 pij viri, quorum magnus numerus, au-
 diendi causa, ad Ignatium cōcurrebat.
 Ille verò morem suum illum retine-
 bat, virtutes ornandi, accusandi vitia,
 excitandi omnes ad humanarum re-
 rum despicientiam, Baccalaureus qui-
 dam Frias, Episcopi Vicarius, ad eos
 in carcerem venit: vtrumque separa-
 tim interrogat: illi Ignatius scripta
 sua, hoc est, Exercitationum spirituale-
 um librum ad examinandum tradit
 duos (præter eū qui secum erat) socios
 sibi esse monet: locū, vbi sint, indicat.
 Socij illi, Vicarij iussu, in inferiore car-
 cere detruduntur, vbi reliquæ custodi-
 asseruabatur, quo ab Ignatio, parietibus
 disiuncti essent. In hac item iactatio-
 ne, & oblata sibi tempestate, nullum
 innocentia suæ defensorem adhibuit.
 Præterierant aliquot iam dies, cum
 ad iudices quatuor, viros eruditos, &
 graues, Ignatius adducitur. In ijs tres
 Doctores fuerunt, Isidorus, Parauignus,
 Frias; quartus, is qui est à me nomi-
 natus Baccalaureus Frias, quem pro Ep-
 scopo fuisse iam diximus. Hi omnes
 traditum Exercitationum librum le-
 gerant, & curiosius etiam expend-
 rant. Productum ad se Ignatium mu-

rogant, multa non modò de libro illo, sed de abstrusis, reconditisque Theologiæ quæstionibus, de inexplicabilibus sanctissimæ Trinitatis, incarnationis, atque Eucharistiæ mysterijs, & id genus alia percontantur. Ad quæ Ignatius (se in creditum modestè præfatus) tam doctè grauitèrque respondit, ut magis admirationi esset, quàm reprehensioni locus. Deinde Episcopi Vicarius quæstionem ex iure canonico enodandam Ignatio proposuit: quam ille (cum se prius ignorare Doctorum de eare sententias dixisset) ita dissoluit, ut scopum ipsum attingeret. Deniq; iussus est, primùm Decalogi præceptum, ut populis solebat, exponere. Ille verò tam multa, tam exquisita in eam rem differuit, ut omnè illi ultra interrogandi cupiditatè abijcerent. Vnū erat, quod iudices nõ satis probare videbantur: quod initio ferè Exercitationum spiritualium positum, eam doctrinam continet, qua docemur, cogitationem, quæ peccatum veniale sit, ab ea cogitatione, quæ sit mortifera, verè secernere. Id vitio propterea vertebant Ignatio, non quod falsum esset, sed quod cū minus esset doctrina excultus, ea constitueret, quæ discerni

discerni absque magna doctrina non possunt. Ad quod Ignatius tantum, Vera ne sint an falsa, quæ scripsi, vestri iudicij est (ego enim meum non interpono) si vera sunt, probate; si falsa, reijcite. Illi tamen nullo modo improbare ausi sunt. Multi, ut supra diximus, ad Ignatium, visendi audiendiq; gratia, conueniebant; ex quorum numero Franciscus Mendotius (is qui Burgenfis Episcopus, & S. R. E. Cardinalis postea excessit è vita) vicem illius dolens ab eo familiariter aliquando quesivit, dolenter ne ferret carcerem illum, & vincula? cui Ignatius: An tantum malum tibi videtur carcer esse? at verò non tantum multæ Salmanticæ compedes sunt, non tot cathenæ, quin ego plures pro Christo cupiam. Atq; etiam sacratæ quædam feminae, sanctitatis Ignatij opinione commotæ & priuatis eius colloquijs pietatem aliquando incensæ, ad ipsum in carcere inclusum epistolam scripserunt; in qua & eius iniurias dolebant & eos qui Ignatium in periculum illud discrimenque coniecerant, grauius accusabant: ad quas Ignatius respondit, oppido se mirari, illas quibus Christus mysterium notum ac peritatum esse oportebat, immensos gra-

ria thesantos in cruce inclusos penitus ignorare: se quidē gaudio exultare, & maiora & grauiora propter Dominum suum patiendi, perferendique cupiditate vehementer ardere. Idque grauissimis verbis atq; ardentibus scripsit, prorsus vt illas & puderet sui, & Ignatium imitandi patiendique propter Christum inflammatū quoddam desiderium incesset. Dum in custodia Ignatij, socij tenerentur, accidit vt reliqui vincti, præterquam illi, apertò carcere fuga omnes euaderent. Itaque socij postero die manè, soli parentibus foribus reperti sunt. Idq; tum apud iudices, tum apud populum multum admirationis habuit, quocirca è carcere emissi sunt, & in amplam domum traducti. Secundò & vicesimo die, ex quo capti fuerāt; accersiti sunt à Iudicibus, vt sententiam, quæ in eos ferebatur, audirent. Huius sententię summa erat, vitam atq; doctrinam Ignatij, sociorūque integram, nullaque omninò labe aspersam videri: liberum illis esse, pro sua cōsuetudine, populum docere, deque omnib. rebus diuinis colloqui: illud vnum cauerent, ne, quid mortale peccatum, quid veniale esset, definirent, nisi quatuor adhuc annos in lit-

terarum studio posuissent. Quā sententiam tam diu seruaturum se dixit Ignatius, quam diu in illorum iurisdictione, ac potestate esset. Neq; enim esse quum, ut nullo vitio in vita deprehenso, nullo errore in doctrina, ianuā sibi ad animarum vtilitatem obstruerent, ac loquendi liberè facultatē eriperent se sui iuris esse, suāq; vitæ rationibus consulturum.

IN PARIISIENSEM ACADEMIAM studiorum causa contendit.

CAPVT XVI.

EX quo primum Ignatius animus ad studia contulit, magna deliberatione sollicitari cœpit, vtrumne, decurso studiorum curriculo Religionem aliquā ingredi, an liber atque expeditus ad salutem animarum vagari, aliosq; sibi eiusdem propositi socios deberet adiungere. Quæ sanè consultatio valdè eius animū sollicitū habebat. Quòd si religio cōplectēda esset, eadem sequenda videbatur, quæ labor factata esset, ac planè dissoluta, in qua videlicet multa pati, multa ab hominibus, seueriores disciplinam recusantibus, perferre cogeretur. Sed in ha
delibe

deliberatione multò in eã partem ei⁹
animus erat propensior, vt socios co-
geret, quo liberiùs, pleniusq; omnes
suas curas cõmodis proximorũ conse-
craret. Quæ sententia, quia melior, vi-
cit. Itaq; hunc animũ etiam tunc habu-
it, cũ ferrea illa cathena deuinct⁹ erat;
ex qua simul atq; expedit⁹ fuit, Salmã-
ticæq; tantũ impedimentũ obijci suis
cõsilijs vidit, aliò sibi emigrandũ exi-
stimauit. Quod & fecit, multis opti-
mis atq; clarissimis viris repugnantib.
molesteq; eius discessum ferentibus.
Re igitur cũ socijs cõmunicata, & cõ-
posita, solus asellũ libris onustũ agens,
in viã se Barcinonem versus dedit, vt
Lutetiam Parisiorũ studiorũ gratia se
se conferret. Barcinonẽ vbi peruenit,
omnes ei⁹ necessarij ac familiares, co-
gnito eius animo, vchementer profe-
ctionem illi Parisiensem dissuaserunt.
Erat summa hyems, bellum inter Hi-
spanos Gallosq; ingens & sequũ, iter in-
festũ ac periculosum multa crudelita-
tis exempla, eaq; recens, ac hostiliter à
militibus in viatores expropta, profe-
rebantur. Hæc omnia tamen constan-
tem Ignatij animũ, ac diuino concita-
tũ impulsu, retardare non potuerunt.
Quapropter viq; se cõmisit, Deoq; duce

ita pedibus iter illud confecit, vt mense Februario ineunte, anni millesimi quingentesimi vigesimi octavi, Lutetiam Parisiorum sanus incolumisque peruenerit.

VITÆ IGNA-
TII LOIOLAE,
LIBER SECVNDVS.

STVDIORVM ILLIVS
labor & fructus.

CAPVT PRIMVM.

NGRESSVS Lutetiam Ignatius, cogitationes suas eò potissimum contulit, vt rationē aliquā inueniret, quò eorū, quæ ad vitā necessaria sunt, cura liberatus, in studijs ingenuarum artium sedulo versaretur. Quæ res secus longè accidit: magnam enim in illa studiorum tractatione molestiam & difficultatem sustinuit. Principio, quandam pecuniæ summam dono sibi ex Hispania missam, accepit
cam